

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ในการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว
เขานางแก้วโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

The Role of the Lam Mai Subdistrict Administrative Organization in the Development
and Restoration of Khao Nang Kaew Tourist Attraction through Community
Participation

อาจารย์ที่ปรึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมวิทย์ สุขเสนีย์

โดย
นางสาวนุรีชน ดือราแม 406522003
นางสาวนุรไอมิน อาแว 406522018
นางสาวนุรชีลา สะนอ 406522036

หัวข้อพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชาวิจัยทางรัฐศาสตร์และกฎหมาย
มหาชน หลักสูตรรัฐศาสตร์บัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

หัวข้อพิเศษ : บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ในการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้วโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

: The Role of the Lam Mai Subdistrict Administrative Organization in the Development and Restoration of Khao Nang Kaew Tourist Attraction through Community Participation

ชื่อผู้วิจัย : นางสาวนุรีชน ดือราแม , นางสาวนุรีไอมิน อาแว , นางสาวนุรีชีลา สนะนอ

คณะ/หน่วยงาน : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน

มหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ปีการศึกษา : 2568

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมวิทย์ สุขเสนีย์)
 อาจารย์ที่ปรึกษาหัวข้อพิเศษทางรัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชน
 ...../...../.....

อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาการวิจัยทางรัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชน อนุมัติให้นักศึกษาหัวข้อพิเศษเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสอบปฏิบัติสำเร็จของรายวิชาดังกล่าวนี้

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันฮารงค์ บินอิสริส)
 ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หัวข้อพิเศษ	: บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ในการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้วโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
ชื่อผู้วิจัย	: นางสาวนุรีชน ดือราแม , นางสาวนุรไอมิน อาแว , นางสาวนุรซีลา สะนอ
คณะ/หน่วยงาน	: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน
มหาวิทยาลัย	: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ปีการศึกษา	: 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว และ 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว การวิจัยเป็นแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 20 คน ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน บัณฑิตอาสา และประชาชนในพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามดุลยพินิจของผู้วิจัยและคำแนะนำจากผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การจำแนก จัดระบบ และตีความเชิงอุปนัยเพื่อนำเสนอผลในรูปแบบบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว โดยมุ่งเน้นการกำหนดทิศทางการพัฒนา การส่งเสริมอาชีพและรายได้ของประชาชน รวมทั้งการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ส่วนการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่อย่างต่อเนื่อง ทั้งในการประชุม การเสนอความคิดเห็น การตัดสินใจในโครงการ และการร่วมกิจกรรมสาธารณะ เช่น การเก็บขยะหรือกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงกีฬาและวัฒนธรรม ส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ความภาคภูมิใจ และการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน โดยมีชาวบ้านเข้าร่วมอย่างสมัครใจคิดเป็นร้อยละ 90 ของประชากรในพื้นที่

คำสำคัญ: การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว; เขานางแก้ว; การมีส่วนร่วมของชุมชน

Special Topic : The Role of the Lam Mai Subdistrict Administrative Organization in the Development and Restoration of Khao Nang Kaew Tourist Attraction through Community Participation

Researcher's Name : Ms.Nureesan Dueramae , Mr.Nuraaimin Arwae , Mr.Nurseela Sanor

Faculty/Department : Faculty of Humanities and Social Sciences, Bachelor of Political Science Program, governance and public law

University : Yala Rajabhat University

Academic Year : 2025

ABSTRACT

This research aims to: (1) study the role of the Lam Mai Subdistrict Administrative Organization in the restoration of Khao Nang Kaew tourist attraction, and (2) examine community participation in the restoration of the said tourist attraction. The study employed a qualitative research approach, using in-depth interviews with 20 key informants, including the President of the Lam Mai Subdistrict Administrative Organization, village headmen, community leaders, volunteer graduates, and local residents. The informants were purposively selected based on the researcher's judgment and recommendations from relevant local stakeholders. Data were analyzed through categorization, systematization, and inductive interpretation, and the findings were presented in a descriptive format.

The research findings revealed that the Lam Mai Subdistrict Administrative Organization plays a significant role in the development and restoration of Khao Nang Kaew tourist attraction. Its efforts focus on setting development directions, promoting local occupations and income generation, and fostering sustainable development in economic, social, and environmental dimensions. Regarding community participation, it was found that local residents actively and continuously participated in various activities organized by the Lam Mai Subdistrict Administrative Organization, including meetings, opinion sharing, decision-making in projects, and public activities such as waste collection, as well as sports and cultural tourism events. This participation resulted in enhanced cooperation, community pride, and local economic development. Notably, about 90 percent of local residents participated voluntarily.

Keywords : Tourist Attraction Restoration; Khao Nang Kaew; Community Participation

กิตติกรรมประกาศ

หัวข้อพิเศษฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาผู้ช่วยศาสตราจารย์คมวิทย์ สุขเสนีย์ และคณะกรรมการหัวข้อพิเศษที่ได้ให้คำแนะนำ ติดตามความก้าวหน้า และคอยให้กำลังใจอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์คมวิทย์ สุขเสนีย์ผู้สอนในรายวิชา วิชาการวิจัยทาง รัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชน และคณะอาจารย์หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิตทุกคน ที่เสียสละ อดทนอบรมสั่งสอน ว่ากล่าวตักเตือน ในความเมตตากับผู้วิจัยเหนือกว่าครูที่จะพึงมีให้กับศิษย์โดยทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณไว้เป็นอย่างสูงขอขอบคุณคณะกรรมการหัวข้อพิเศษทุกท่าน ที่ได้เสนอความคิดเห็นให้ข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่องานชิ้นนี้ขอขอบคุณเพื่อน ๆ และครอบครัวอันเปรียบเสมือน กัลยาณมิตรที่ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจมาตลอดคุณค่าอันพึงมีของรายงานจากหัวข้อพิเศษฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือและให้กำลังใจเป็นอย่างดี

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 คำถามการวิจัย	2
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	5
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	12
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา.....	14
2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	17
2.5 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการฟื้นฟูและการอนุรักษ์.....	19
2.6.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
กรอบแนวคิดการวิจัย	29
บทที่ 3	30
วิธีการดำเนินวิจัย	30
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	30
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	31
4.1.1 บทบาทการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวชุมชน	32
4.1.2 บทบาทการเสริมสร้างแหล่งท่องเที่ยว	35
4.1.3 บทบาทการสร้างงานและการสร้างรายได้ให้กับชุมชนและประชาชน	37
4.1.4 บทบาทการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้มีคุณภาพและยั่งยืน.....	39

4.2.1 การมีส่วนร่วมในการประชุม.....	45
4.2.2 การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา.....	46
4.2.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม	48
4.2.4 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ.....	50
4.2.5 การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์.....	51
5.1 สรุปผลการวิจัย	53
5.2 อภิปรายผล.....	56
5.3 ข้อเสนอแนะ	58
บรรณานุกรม	60

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การท่องเที่ยวได้กลายเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการพัฒนาท้องถิ่นในหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) ซึ่งได้รับความสนใจมากขึ้นจากทั้งนักท่องเที่ยว หน่วยงานรัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชนทั่วโลก เนื่องจากเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชน การท่องเที่ยวลักษณะนี้ไม่เพียงสร้างรายได้ แต่ยังเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมคุณค่าทางสังคมอย่างยั่งยืน (กมลชนก จันทรเกตุ, 2560) ในบริบทของประเทศไทย รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยว ที่เน้นแนวทางเชิงคุณภาพและยั่งยืนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในระยะยาว โดยมีเป้าหมายหลักในการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น ลดความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนสร้างมูลค่าเพิ่ม ผ่านการนำเสนออัตลักษณ์ท้องถิ่น เช่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาชาวบ้าน ให้กลายเป็น จุดเด่นของการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ (คชา สอทอง, 2567)

จากข้อมูลข้างต้น การท่องเที่ยวนอกจากจะมีประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจแล้วยังมีประโยชน์ทางด้านสังคมซึ่งจะช่วยให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งจะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทย ในลำดับต้นๆก่อให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้ไปยังภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจในภาพรวม อย่างไรก็ตาม การมุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวกระแสหลักเพื่อให้อัตราการเติบโตของรายได้รวมทางการท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่องได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรมธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยตรง อีกทั้งการขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการไม่ได้รับการกระจายประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมสู่ชุมชนท้องถิ่นจะส่งผลให้การท่องเที่ยวไม่สามารถพัฒนาและเติบโตอย่างยั่งยืน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2560) ด้วยเหตุนี้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงมีความสำคัญอย่างมาก โดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้จัดทำเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งมีองค์ประกอบที่ชุมชนสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

โดยชุมชน 2. ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี 3. ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน 4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือ สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และ 5. ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จังหวัดยะลาเป็นหนึ่งในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความอุดมสมบูรณ์ อาทิเช่น เขานางแก้วของจังหวัดยะลา เป็นพื้นที่ตั้งอยู่ระหว่างสองหมู่บ้าน คือ หมู่บ้านลำพะยา ตำบลลำพะยา กับหมู่บ้านปอเยาะ ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ลักษณะสำคัญของเขานางแก้ว คือ เป็นภูเขาหินขนาดใหญ่ รายล้อมรอบด้วยพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ มีทิวทัศน์ที่สวยงาม เหมาะสำหรับการพักผ่อนและทำกิจกรรมกลางแจ้ง เช่น เดินป่า ชมวิว เป็นต้น จึงทำให้มีความโดดเด่นในเรื่อง ธรรมชาติ วัฒนธรรม และตำนานท้องถิ่น จึงเป็นที่ดึงดูดของนักท่องเที่ยวในประเทศ เห็นได้ว่าเขานางแก้วจังหวัดยะลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่สวยงาม ซึ่งทำให้เป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของจังหวัดยะลา

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันเขานางแก้วยังคงประสบปัญหาหลักหลายประการ ได้แก่ (1) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่ยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะปัญหาด้านระบบประปา และไฟฟ้า (2) ความปลอดภัยและการเข้าถึงพื้นที่ที่ยังไม่สมบูรณ์ และ (3) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงระบบที่ยังขาดความยั่งยืน ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ หน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และชุมชนในพื้นที่ เพื่อร่วมกันพัฒนาเขานางแก้วให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัย และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว (องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา, 2565)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูการท่องเที่ยวเขานางแก้วเพื่อให้ทราบถึงกระบวนการและระดับการมีส่วนร่วมฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน และสุดท้ายแล้วผลการวิจัยจะนำไปสู่การสร้างรูปแบบกระบวนการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว ในพื้นที่ตำบลลำใหม่

1.2.2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว ในพื้นที่ตำบลลำใหม่

1.3 คำถามการวิจัย

1.3.1 องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้วอย่างไร

1.3.2 ชุมชนลำใหม่มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้วอย่างไรบ้าง

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาและแนวทางในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวโดยองค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่และการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่และการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว ในพื้นที่ตำบลลำใหม่

1.4.2 ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ ผู้นำชุมชน และประชาชน จำนวน 20 คน

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้มีพื้นที่ในการวิจัย คือ ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาในการศึกษา 4 เดือนตั้งแต่เดือนมิถุนายน - เดือนกันยายน พ.ศ. 2568

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยไปยังสถานที่อื่น ไม่ว่าจะอยู่ในประเทศหรือต่างประเทศ โดยมีจุดประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ศึกษาหาความรู้ ชมธรรมชาติ เยี่ยมเยือนญาติ หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม ศาสนา หรืออื่น ๆ โดยทั่วไปผู้เดินทางจะพักอยู่ในสถานที่นั้นชั่วคราวและไม่ถือเป็นการย้ายถิ่นฐานถาวร

การอนุรักษ์ หมายถึง การดูแล รักษา และปกป้องสิ่งต่าง ๆ ไม่ให้เสื่อมสภาพ เสียหาย หรือสูญหายไป โดยมุ่งเน้นให้สิ่งนั้น ๆ คงอยู่ในสภาพดี หรือใกล้เคียงกับสภาพเดิมให้ได้ยาวนานที่สุด เพื่อประโยชน์ของคนรุ่นปัจจุบันและรุ่นต่อไปในอนาคต

บทบาท หมายถึง หน้าที่หรือความรับผิดชอบที่บุคคล กลุ่ม หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดมีต่อสถานการณ์สังคม หรือบริบทใดบริบทหนึ่ง โดยบทบาทจะแตกต่างกันไปตามตำแหน่ง สถานะ หรือความสัมพันธ์ในสังคม

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือการตัดสินใจต่าง ๆ ทั้งการแสดงความคิดเห็น การร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตรวจสอบ เพื่อให้สิ่งที่ดำเนินการนั้นสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและเกิดผลประโยชน์ร่วมกันอย่างแท้จริง

เขานางแก้ว หมายถึง เป็นชื่อภูเขาสูงหนึ่งที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลลำใหม่ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา มีลักษณะเป็นภูเขาหินและพื้นที่ป่า มีความสวยงามตามธรรมชาติ และเป็นที่อยู่อาศัยของ

คนในท้องถิ่น ทั้งยังเป็นแหล่งพักผ่อนและแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่สำคัญของชุมชน โดยชื่อ “เขานางแก้ว” มาจากตำนานพื้นบ้านที่เล่าขานกันเกี่ยวกับหญิงสาวผู้มีความงามเปรียบเสมือนแก้ว ทำให้ภูเขานี้ถูกเรียกตามชื่อดังกล่าว

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ได้ทราบถึง บทบาทและแนวทางการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ ในการฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนหรือกำหนดนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น ๆ ได้

1.6.2 ได้เข้าใจถึง ระดับและรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ชุมชนมีความตระหนักและมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.6.3 ได้ข้อมูลเชิงวิชาการที่สามารถใช้เป็น แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ของตำบลลำใหม่ และเป็นต้นแบบในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่อื่นในอนาคต

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาแนวทางการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านปอเยาะ ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ผู้ศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- 2.1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- 2.2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2.3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา
- 2.4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- 2.5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการฟื้นฟูและการอนุรักษ์
- 2.6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ความหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ หน่วยงานปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดรูปแบบหนึ่ง โดยปกติการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ เลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น หรือเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นเพื่อเลือกผู้บริหารท้องถิ่นอีกทีหนึ่ง (เรียกว่าการเลือกตั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมตามลำดับ) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจอิสระ (autonomy) ในการบริหารจากรัฐได้ในระดับหนึ่งตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ, 2559)

อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่เกิดตามหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ซึ่งมีความเป็นอิสระ (Autonomy) ในการปกครองตนเอง โดยสิ่งที่สามารถสะท้อนระดับของการกระจายอำนาจและความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่ามีอยู่มากน้อยเพียงใด สามารถพิจารณาได้จากการให้อำนาจหน้าที่แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการแทรกแซงหรือกำกับดูแลของส่วนกลาง กล่าวคือ หากอำนาจหน้าที่ในการจัดทำภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอยู่กว้างขวาง ย่อมสะท้อนถึงระดับการกระจายอำนาจที่มีอยู่สูง และหากส่วนกลางเข้ามาแทรกแซงหรือกำกับดูแลอยู่น้อย ก็สามารถสะท้อนถึงความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่สูง

1. แนวคิดว่าด้วยอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งจะมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนเองซึ่งแยกออกจาก รัฐ โดยทั่วไปแล้วอำนาจหน้าที่ของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบเดียวกัน คือการจัดทำ “บริการสาธารณะ” สำหรับการจัดทำบริการสาธารณะที่ถือเป็นอำนาจหน้าที่ของระดับชาติ (รัฐ) และระดับท้องถิ่น (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) นั้น เป็นการจัดทำภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการและความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยทั่วไป โดยสามารถแยกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1 บริการสาธารณะระดับชาติ (National Affairs) ซึ่งหมายถึงกิจกรรมที่จัดทำขึ้นโดยรัฐ ที่มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ส่วนรวมภายในรัฐ มีลักษณะเกี่ยวกับ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของรัฐ เกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบเรียบร้อยภายใน กระบวนการยุติธรรม เกี่ยวกับการเป็นตัวแทนของรัฐโดยรวม และรวมไปถึงกิจกรรมที่ต้องการให้เกิดมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ อาทิ กองทัพ กิจการตำรวจ ศาลยุติธรรม กิจกรรมทางการทูต ระบบการแลกเปลี่ยนเงินตรา เป็นต้น

1.2 บริการสาธารณะระดับท้องถิ่น (Local Affairs) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับท้องถิ่นโดยเฉพาะ และเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น โดยจะมีลักษณะเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองคนในท้องถิ่น ซึ่งแต่ละท้องถิ่นอาจมีความแตกต่างกันออกไป โดยส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของคนในท้องถิ่น ทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม การอำนวยความสะดวก รวมไปถึงการจัดสวัสดิการให้คนในท้องถิ่นโดยตรง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540)

รูปแบบและโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นไทย

การปกครองของไทยแบ่งส่วนราชการออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

การบริหารราชการส่วนกลาง คือ กระทรวงต่างๆ ทบวง และสำนักนายกรัฐมนตรี

การบริหารราชการส่วนภูมิภาค คือ จังหวัด อำเภอ และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงต่างๆ ที่จัดตั้งขึ้นในภูมิภาค โดยมีหัวหน้าฝ่ายบริหารมาจากการแต่งตั้งทั้งหมด

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ (1) รูปแบบพิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร (กทม.) และเมืองพัทยา และ (2) รูปแบบทั่วไป คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยมีหัวหน้าฝ่ายบริหารและสมาชิกมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด

ความสัมพันธ์ของส่วนราชการทั้ง 3 ส่วน มีลักษณะ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการรวมศูนย์อำนาจ และการกระจายอำนาจ กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาคเป็นรูปแบบของการรวมศูนย์อำนาจ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลาง ส่วน ภูมิภาค กับส่วนท้องถิ่น เป็นรูปแบบของการกระจายอำนาจ โดยส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีหน้าที่กำกับ ดูแล และส่งเสริมส่วนท้องถิ่น รูปแบบการแบ่งส่วนราชการของไทยทั้ง 3 ส่วน (มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2558)

กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2555) จึงได้มีนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการของมาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่มีมาตรฐานและตัวชี้วัดทั้ง 3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว และอาจพิจารณาจากระเบียบสภาที่ว่าด้วยจรรยาบรรณสำหรับการท่องเที่ยว โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องปฏิบัติให้ได้อย่างน้อยที่สุดตามตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน ส่วนตัวชี้วัดขั้นพัฒนาขึ้นอยู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะพิจารณาดำเนินการตามศักยภาพ ความจำเป็น และความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น ตามขั้นตอนดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือมอบหมายภารกิจด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับคณะกรรมการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ทำงานเชิงบูรณาการในภารกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยว

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำเสนอแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยว ต่อเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็น

4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรจุแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น

5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยว

6. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว

7. คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวติดตาม ประเมินผล และรายงานต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการท่องเที่ยวของท้องถิ่นนั้นต้องมองที่พื้นฐานและความพร้อมของทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น เพื่อนำมาเป็นจุดเด่นหรือจุดขาย โดยการอนุรักษ์ความเป็นวิถีชีวิตแบบที่เป็นอยู่ โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ผลักดันให้เกิดพัฒนาเพื่อให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวตามบริบทและสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งบทความนี้ผู้เขียนพยายามนำเสนอแนวความคิดด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งอาศัยข้อมูลจากหลายแหล่ง โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ของการพัฒนาประเทศ (สัญญา เคนาภูมิ, 2557)

สรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดในระบบการบริหารราชการของไทย มีอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะ ตอบสนองต่อความต้องการของคนในท้องถิ่น และมีความเป็นอิสระตามหลักการกระจายอำนาจ โดยประชาชนสามารถมีส่วนร่วมผ่านการเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปบริหารหรือกำหนดนโยบายท้องถิ่น การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมี 2 รูปแบบ คือ แบบพิเศษ (กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา) และแบบทั่วไป (อบจ. เทศบาล และ อบต.) ซึ่งแต่ละแห่งมีหน้าที่จัดการเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชน เช่น การศึกษา การสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมการท่องเที่ยว ในด้านการท่องเที่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาท

สำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยยึดหลักความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนและตัดสินใจ เพื่อให้การท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

กรอบแนวคิดการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว

สัญญา เคนาภูมิ (2557) และสร้างกรอบแนวคิดการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยสร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีด้วยวิธีการสังเคราะห์เชิงเหตุผล ดังนั้นเพื่อให้ภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพัฒนาและยกระดับแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีลักษณะดังนี้

1. บทบาทการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวชุมชนทำการท่องเที่ยวให้ครบวงจรและเห็นประโยชน์แก่ส่วนรวม สมาชิกของชุมชนจะต้องควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนกำหนดแหล่งทรัพยากรที่จะต้องได้รับการทำนุบำรุงและส่งเสริมรวมทั้งการร่วมกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ในการพัฒนาและบริหารจัดการ นอกจากนี้สมาชิกของชุมชนจะต้องเข้าร่วมในการดำเนินการตามแนวทางและกลยุทธ์ที่ได้กำหนดขึ้น รวมทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านบริการการสาธารณสุขโภชนาการและการอำนวยความสะดวก

2. บทบาทการเสริมสร้างแหล่งท่องเที่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมกระตุ้นประชาชนท้องถิ่นนักท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องตระหนักและมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นอันดีไว้ให้กับคนรุ่นหลังได้เรียนรู้ ดังที่ เสาวลักษณ์ สมสุข (2549) ได้เสนอแนวคิดทุนทางสังคมและวัฒนธรรมฐานรากที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน โดยเสนอว่า ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Capital) เป็นทุนที่เป็นนามธรรมแต่ก็มีความสำคัญต่อการเป็นชุมชนและความเป็นปึกแผ่นของชุมชนอย่างมากทุนทางสังคมเน้นความสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความสามัคคีความเอื้ออาทรต่อกันเกิดความไว้วางใจกันและเกิดความร่วมมือในลักษณะกลุ่มหรือเครือข่ายซึ่งเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานของการปฏิบัติ (Norm) แบบเดียวกันนั้นคือการเคารพต่อผู้อาวุโสเคารพต่อการเป็นเพื่อนร่วมชุมชนเดียวกันซึ่งได้ปฏิบัติต่อกันโดยอัตโนมัติทำให้เกิดการส่งเสริมและเกื้อหนุนให้มีองค์กรทางสังคมหรือเครือข่าย (Network) ที่เอื้อเพื่อแผ้วถางต่อกันได้ง่ายขึ้นแม้การเกิดกลุ่มหรือเครือข่ายนั้นจะเป็นไปได้อย่างช้า ๆ แต่ก็ก่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานและมีความไว้วางใจ (Trust) ต่อกันได้โดยมีเป้าหมายสูงสุดเดียวกันส่วนทุนทางวัฒนธรรมเน้นการใช้ความรู้ภูมิปัญญาและเน้นค่านิยมท้องถิ่นตลอดจนเน้นอนุรักษ์และพัฒนาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของชุมชนไว้ถึงแม้ว่าโดยประวัติศาสตร์ของชุมชนเองนั้นมิได้เกิดจากการเป็นเครือญาติกันทั้งหมดก็ตามแต่ได้มีการหลั่งไหลทางวัฒนธรรมและซึมซับกันโดยอัตโนมัติมีการคิดค้นและพัฒนาความรู้ภูมิปัญญาจากการ

ประกอบอาชีพของตนเองแล้วบอกต่อ ๆ กันเมื่อใช้แล้วดีหรือการถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่ง ต้นทุนทางวัฒนธรรมเหล่านี้ได้ถูกอนุรักษ์และถ่ายทอดไปยังคนรุ่นต่อ ๆ ไป 8 ทุนทางสังคมและ วัฒนธรรมเป็นทุนที่สำคัญมากต่อความเข้มแข็งของชุมชนและมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพราะการท่องเที่ยวจะต้องวางอยู่บนฐาน “ทุน” นี้ดังจะเห็นได้ว่าใน ปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวหวนกลับสู่ความเป็นชุมชนดั้งเดิมศิลปวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อวิถี ชีวิตจึงกลายเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวได้ไม่น้อยดังนั้น การ บริหารจัดการเพื่อรักษาทุนทางสังคมและวัฒนธรรมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมเชิงพหุภาคีโดยเฉพาะ การมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของทุนดังกล่าวอย่างแท้จริงเพื่อเตรียมความพร้อมของชุมชน ในการรองรับการท่องเที่ยว

ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะองค์กรภาครัฐที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดก็ควร กระตุ้นให้เกิดกลไกการส่งเสริมและรักษาทุนทางสังคมและวัฒนธรรมให้คงอยู่เพื่อเป็นฐานทรัพยากร การท่องเที่ยวของท้องถิ่นต่อไปดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องมีการจัดตั้งโครงการที่ให้ ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแล และให้คนในชุมชนได้มีรายได้เสริมหรือสร้างรายได้อย่าง ยั่งยืนให้ชุมชน เมื่อชุมชนเกิดรายได้ก็จะเป็นแรงกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชน หันมาอนุรักษ์และ ส่งเสริมการท่องเที่ยวมากขึ้น

3. บทบาทการสร้างงานและการสร้างรายได้ให้กับชุมชนและประชาชน ท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของ พื้นที่นั้นๆ สร้างรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่นได้เป็นกอบเป็นกำให้มีรายได้ในการเลี้ยงชีพโดยสามารถ พึ่งพาตนเองได้ เพราะการท่องเที่ยวเป็นการดึงดูดคนจากภายนอกมาเรียนรู้ชุมชนเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน มาดูวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและมีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นรายได้เสริม ที่สามารถนำรายได้นั้นไปปรับปรุงที่อยู่อาศัย หรือ เก็บออมทรัพย์ไว้ในยามขาดแคลนโดยที่ชาวบ้านยังคงดำเนินวิถีชีวิตดั้งเดิม หรือเป็นการสร้าง ทางเลือกเรื่องรายได้ให้กับครอบครัว ในการสร้างอาชีพเสริมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สร้างงาน ให้กับคนในชุมชน โดยชุมชนยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเรื่องความสะอาดและสุขอนามัยด้วย

4. บทบาทการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้มีคุณภาพและยั่งยืน โดยการออกข้อบัญญัติ ท้องถิ่นขึ้นเทศบัญญัติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเรื่องกำหนดประเภทและขนาดของ โครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมพัฒนา ก่อนบรรจุไว้ ก่อนในแผนพัฒนาสามปี พร้อมจัดทำรายงานผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น การ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยความชาญฉลาด และก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อชุมชนให้มากที่สุด และมีระยะเวลาในการใช้งานยาวนานที่สุด สิ่งแวดล้อมถือเป็นฐาน ทรัพยากรที่สำคัญทางการท่องเที่ยว เพราะทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ไม่รู้จำกัดก็มีทรัพยากรธรรมชาติ ที่ใช้แล้วนำมาใช้ใหม่ได้ และมีทั้งทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป และแนวทางการพัฒนาการ

ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือการสร้างการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน คนในท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตลอดไป

5. บทบาทการพัฒนาศักยภาพประชาชนในท้องถิ่น ผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว เช่น เชิดชาย ช่วยบำรุง (2552) ได้เสนอแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง “กลไกขับเคลื่อน” สู่การท่องเที่ยวยั่งยืนโดยมองว่าการที่ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ของเมืองหรือชนบทรวมตัวกันเป็น “องค์กรชุมชน” โดยมีการเรียนรู้ การจัดการและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชนแล้วจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับ โดยจะเรียกชุมชนนี้ว่า กลุ่ม ชมรม สหกรณ์ บริษัท องค์กรชาวบ้าน เครือข่ายหรืออื่น ๆ ที่มีความหมายแสดงถึงการร่วมมือ ช่วยเหลือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันและด้วยความเอื้ออาทรต่อชุมชนอื่น ๆ ในสังคมด้วย ในด้านการจัดการการท่องเที่ยว แนวคิดชุมชนเข้มแข็งมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะหาก “กลไก” การจัดการมีความเข้มแข็งก็จะสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างถูกต้องทางและก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบน้อยที่สุดและในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเป็นฐานรองรับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพร้อมกันทุกด้านหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนรวมไปถึงภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศจึงต้องผนึกกำลังดำเนินงานการเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่างๆได้ด้วยตนเองด้วยการกระตุ้นและสร้างกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมรวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมให้ชุมชนร่วมกันคิดร่วมกันทำและมีการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาวทั้งนี้มีกิจกรรมหลักที่ดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้แก่ (1) การส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤตโดยพัฒนาศักยภาพให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกันร่วมคิดร่วมทำร่วมรับผิดชอบและร่วมรักษาผลประโยชน์ของชุมชนด้วยตนเองรวมทั้งให้ความสำคัญกับการปรับวิถีคิดและวิธีการท างานของบุคลากรภาครัฐจาก “ผู้สั่งการ” เป็น “ผู้สนับสนุน” ในการจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนเองและ (2) การส่งเสริมกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะ “ร่วมคิดร่วมทำและร่วมเรียนรู้” เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนประกอบด้วยกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนได้มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชนการพัฒนาสวัสดิการสังคมและสวัสดิภาพของชุมชนการฟื้นฟูอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนการค้นหาศักยภาพและการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนการจัดทำแผนความต้องการของชุมชนรวมทั้งการสร้างประชาคมภายในชุมชนและการสร้างเครือข่ายของชุมชนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ชุมชนมีความพร้อมในเบื้องต้น ในการตอบรับต่อการเข้าร่วมสนับสนุนการพัฒนาของภาครัฐ

ภาคธุรกิจ ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน การเสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการ และทักษะที่หลากหลาย พร้อมกับพัฒนาความเป็นผู้นำและความเข้มแข็งของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน โดยจัดการเรียนรู้ฝึกอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน จัดสรรงบประมาณสนับสนุนองค์กรชุมชนเพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชนทุกรูปแบบ ส่งเสริมบทบาทของสตรีให้มีส่วนในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานพัฒนาของชุมชนในทุกด้านมากขึ้น และสร้างความตระหนักรู้และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารจัดการสร้างกลไกและระบบที่จะเอื้อต่อการส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการตรวจสอบบริการสังคมต่าง ๆ ที่ดำเนินการในชุมชน สนับสนุนให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวและชุมชนโดยการจัดกิจกรรม เช่น การจัดสวนสาธารณะและบริการนันทนาการ เพื่อให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

6. บทบาทการสร้างและพัฒนาการให้บริการการท่องเที่ยวชุมชน ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ได้รับความสะดวกสบายและมีความสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายของนักท่องเที่ยวทุกคน สิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญประกอบด้วย ที่พักแรม อาหาร และสถานบันเทิง การบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ สินค้าที่ระลึก ระเบียบการเข้าออก และโครงสร้างพื้นฐาน หากอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างดีจนเป็นที่ประทับใจจะทำให้นักท่องเที่ยวมาใช้บริการซ้ำอีก ทำให้ชุมชนมีรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นไปอีก

สรุปได้ว่า กรอบแนวคิดดังกล่าวเน้นให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีบทบาทเชิงรุกในการพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น โดยประกอบด้วย 6 บทบาทสำคัญ ได้แก่ อปท.ต้องกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมวางวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ และแผนพัฒนาเพื่อประโยชน์ส่วนรวม พร้อมทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยอาศัยทุนทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นฐานการพัฒนา รวมถึงกระตุ้นให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวซึ่งช่วยให้ชุมชนมีแรงจูงใจในการอนุรักษ์และมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

นอกจากนี้ยังต้องมีบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เช่น การออกเทศบัญญัติ และวางแผนอนุรักษ์ รวมถึงพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนให้มีความรู้ ทักษะ และความเข้มแข็งในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวด้วยตนเอง และสุดท้ายคือการพัฒนาบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความประทับใจและส่งเสริมรายได้เข้าสู่ชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ยุคของการเปลี่ยนแปลงจากประชาธิปไตยแบบตัวแทน เป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้นไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทัศน์ปัจจุบัน เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วม เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ (Ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น ยินยอมปฏิบัติตาม (Compliance) และรวมถึงตกลงยอมรับ (Commitment) ได้อย่างสมัครใจเต็มใจ และสบายใจ ได้มีการดำเนินการแก้ปัญหาความไม่เรียบร้อยในห้องเรียนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม (วันชัย วัฒนศัพท์, 2553)

ความหมายของการมีส่วนร่วม

สำหรับความหมายของการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศที่มีความรู้ ความสามารถ และทำวิจัย แต่งตำรา เกี่ยวกับเรื่องนี้มานาน ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมดังรายละเอียด ดังนี้

นิคม ผัดแสน (2540) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ให้ประชาชนได้คิดค้นแนวทางขึ้นเอง เป็นผู้กำหนดการตัดสินใจคิดค้นปัญหา และการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ เช่น แสดงความคิดเห็น เสนอแนะ และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ

อุทัย บุญประเสริฐ (2542) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในกิจกรรมใด ๆ ให้ความช่วยเหลือและมีอิทธิพลต่อการดำเนินกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อประชาชน

พีระ พรนวม (2544) การมีส่วนร่วม หมายถึง เป็นการกระจายอำนาจให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาความต้องการร่วมกัน ในการตัดสินใจร่วมกัน วางแผน ดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ดำเนินการหรือปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนรับรู้ผลดี เสีย จนเกิด ความภาคภูมิใจร่วมกัน

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ชนาภรณ์ เมทณีสุดดี (2543) ได้กล่าวถึงลักษณะแนวทางของการมีส่วนร่วมดังนี้

1. การร่วมคิด หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการวางโครงการวิธีการติดตามผล การตรวจสอบและการดูแลรักษา เพื่อให้กิจกรรมโครงการสำเร็จผลตามวัตถุประสงค์
2. การร่วมตัดสินใจ หมายถึง เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือเรียบร้อยแล้วต่อมาจะต้องร่วมกันตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด
3. การร่วมปฏิบัติตามโครงการ หมายถึง การเข้าร่วมในการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ เช่น ร่วมออกแรง ร่วมบริจาคทรัพย์ เป็นต้น

4. การร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ หมายถึง เมื่อโครงการเสร็จสิ้นแล้วได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจตราดูแล รักษาและประเมินผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

มณฑล จันท์แจ่มใส (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลจะต้องมีและเกิดขึ้นมาโดยตลอด ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ การบริหารจัดการดำเนินงานตามแผน การเสียสละกำลังแรงงานของบุคคล ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ กำลังเงินหรือทรัพยากรที่มีอยู่

ประชุม สุวดี (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของบุคคล เกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. เป็นบุคคลที่จะต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อาทิเช่น จะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการ วางแผนการบริหารจัดการ การบริการองค์กรตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

2. เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่เข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ผู้นั้นจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และ ภายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้

3. เป็นบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความเต็มใจสมัครใจที่จะเข้าร่วมเล็งเห็นผลประโยชน์ของการเข้าร่วม จะต้องไม่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ตนเองไม่ประสงค์จะเข้าร่วม

4. เป็นบุคคลที่ต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีโอกาสที่จะเข้าร่วมซึ่งถือว่าเป็นการกระจายอำนาจให้กับบุคคลในการตัดสินใจ และกำหนดกิจกรรมที่ตนเองต้องการในระดับที่เหมาะสม บุคคลจะต้องมีโอกาสและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเองสำหรับลักษณะการมีส่วนร่วมของบุคคลโดยทั่วไปแล้ว ยังมีปัจจัยอีกหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษาสถานภาพทางสังคม อาชีพและรายได้ เป็นต้น

รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

มงคล จันท์ส่อง (2544) ได้กำหนดรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของบุคคลไว้ว่า องค์ประกอบรูปแบบของการมีส่วนร่วม มีอยู่ 3 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมจะต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การให้บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมจะต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่า จะทำกิจกรรมนั้นๆ ไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ตัดสินใจดูว่าควรจะเข้าร่วมหรือไม่

2. การมีส่วนร่วมจะต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมจะต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถตัดสินใจได้ว่าจะเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่

3. การเข้าร่วมจะต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การที่จะให้บุคคลเข้ามามีส่วนในร่วมกิจกรรมนั้นจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมายด้วย อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปบุคคลกลุ่มเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วเป็นพื้นฐาน

ศิริชัย กาญจนวาสิ (2547) ได้กำหนดรูปแบบและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กร ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการประชุม
2. การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร
4. การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา
5. การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์

วรรณา วงษ์วานิช (2549) ได้กำหนดรูปแบบของการมีส่วนร่วมของบุคคลไว้ เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ คือ

1. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง คือ รูปแบบที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม หรือ เข้ามาเกี่ยวข้องร่วมตัดสินใจในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน จนกว่าการดำเนินงานจะ บรรลุผลเสร็จสมบูรณ์
2. การมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง คือ รูปแบบที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม หรือ เข้ามาเกี่ยวข้องในลักษณะหนึ่งลักษณะใด หรือ ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง เท่านั้น

โดยแท้จริงแล้วกระบวนการมีส่วนร่วมไม่อาจสามารถกระทำได้ในทุกประเด็น แต่การมีส่วนร่วมของบุคคลจะมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความ สนใจและประเด็นการพิจารณาที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขพื้นฐานการมีส่วนร่วมว่า จะต้อง มี อิสรภาพ มีความเสมอภาค และมีความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้การมี ส่วนร่วมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลหรือกลุ่มคนในการคิด ตัดสินใจ ปฏิบัติ ติดตาม และประเมินผล ร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยหลักการของความเสมอภาค ความสมัครใจ และการกระจายอำนาจ จุดมุ่งหมายสำคัญคือการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ เสริมสร้างพลังพลเมือง และผลักดันการพัฒนาให้ยั่งยืนในทุกระดับของสังคม ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการกำหนดเป้าหมาย กิจกรรม และกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน รวมถึงเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถเข้ามามีบทบาทได้อย่างแท้จริง.

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา

ความหมายของปัญหาและการคิดแก้ปัญหาขปัญหาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่งที่มีมุ่งไปสู่ แต่ไม่ทราบว่าจะก้าวไปสู่เป้าหมายดังกล่าวได้อย่างไร หากบุคคลนั้นสามารถทราบได้อย่างชัดเจนว่าต้องกระทำอย่างไรบ้างจึงจะไปสู่สถานการณ์ที่ต้องการได้ ถือว่าบุคคลนั้นไม่ได้เกิดปัญหาอย่างแท้จริง

สุกัญญา ศรีสาคร (2547) ได้อธิบายว่า "ปัญหาคือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดอุปสรรค ที่มาขัดขวางมิให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งจำเป็นจะต้องศึกษาจากสาเหตุและที่มาของปัญหา แล้วใช้กระบวนการที่เหมาะสมเพื่อขจัดปัญหาเหล่านั้นให้หมดไป"

ทิพย์วัลย์ สีจันทร์ และคณะ (2549) ได้อธิบายว่า "ปัญหาเป็นเหตุการณ์ยุ่งยากที่ต้องการการแก้ไข หรือเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่ไม่คาดหวังว่าจะให้เกิดขึ้น และเมื่อเกิดขึ้นแล้วทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด"

อัจฉรา จันทา (2549) ให้ความหมายของปัญหาไว้ว่า "ปัญหา หมายถึงสถานการณ์ที่บุคคลหรือกลุ่มคนเผชิญและต้องการหาคำตอบ ซึ่งการได้มาซึ่งคำตอบต้องใช้ความรู้และวิธีการ ต่าง ๆ ที่มีอยู่มาผสมผสานเป็นแนวทางในการหาคำตอบ"

โรเบิร์ตสัน (2544) ได้นำเสนอว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 3 ส่วน ดังนี้

1. สภาวะเริ่มต้น (an initial state) เป็นสถานการณ์ไม่เป็นที่พึงพอใจซึ่งบุคคลเผชิญ หรือสถานการณ์ที่สารสนเทศไม่เพียงพอ
2. สภาวะตามเป้าหมาย (a goal state) เป็นสภาวะหรือการมีสารสนเทศที่บุคคลคาดหวังจะได้รับ
3. ชุดของการปฏิบัติ (a set of operations) เป็นขั้นตอนต่าง ๆ ที่บุคคลอาจนำไปใช้ใช้ในการเคลื่อนย้ายจากสภาวะเริ่มต้นไปสู่สภาวะตามเป้าหมายส่วนประกอบทั้งสามส่วนนี้เรียกว่า มิติของปัญหา(Problem space)

โกลสเตน (2008) ได้กล่าวว่า "ปัญหาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อมีอุปสรรคบางสิ่งมาขัดขวางระหว่างสภาวะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับเป้าหมายที่ต้องการและไม่สามารถก้าวข้ามไปสู่อุปสรรคนั้นอย่างชัดเจนโดยเร็วได้"

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ปัญหา คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่บุคคลจะต้องเผชิญและแก้ไข ซึ่งต้องใช้วิธีการต่าง ๆ อย่างเหมาะสมรวมไปถึงการใช้ความรู้หรือประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคลในการคิดหาคำตอบด้วย

ความหมายของการคิดแก้ปัญหา ผู้ให้ความหมายของการคิดแก้ปัญหาไว้ ดังนี้

กัลยา ตากุล (2550) ให้ความหมายว่า "การคิดแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการคิดรวบรวม หรือเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเข้าด้วยกัน เพื่อหาทางแก้ไขอุปสรรคที่เกิดขึ้นให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการขจัดปัญหาให้หมดไป"

สรุปได้ว่าปัญหา คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งบุคคลไม่สามารถหาทางออกได้ทันที ต้องอาศัยการวิเคราะห์ สาเหตุ และการใช้ความรู้หรือวิธีการต่างๆ เพื่อแก้ไข โดยมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ สภาวะเริ่มต้น สภาวะเป้าหมาย และกระบวนการนำไปสู่เป้าหมาย

ประเภทของปัญหา

ปัญหาอาจจัดแบ่งประเภทได้ด้วยหลายปัจจัย ดังนี้

เปลว บุริสาร (2543) จำแนกลักษณะการแก้ปัญหาออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ปัญหาที่มีคำตอบอยู่แล้ว ได้แก่ การค้นคว้าหาคำตอบในวิชาคณิตศาสตร์ และแบบฝึกหัดวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งมักเป็นปัญหาที่พบในห้องเรียน
2. ปัญหาที่เปิดกว้าง ไม่มีกฎเกณฑ์ เป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ปัญหาสำหรับฝึกความคิดสร้างสรรค์

พีเตอร์ ดรักเกอร์ (1983) ได้อธิบายประเภทของปัญหาโดยแบ่งตาม

ลักษณะทั่วไปและเฉพาะกิจ โดยแบ่งเป็น 4 ประเภทได้แก่

1. ปัญหาทั่วไปโดยแท้จริง เกิดขึ้นได้บ่อยและทั่วไปในหลายโอกาส ผู้ที่เกี่ยวข้องอาจสร้างแบบจำลองเพื่อรับมือกับปัญหา ปัญหาจึงสามารถแก้ได้โดยง่าย
2. ปัญหาทั่วไปแต่เฉพาะกิจในสถานการณ์เอกเทศ เมื่อแบบจำลองสำหรับรับมือกับปัญหาไม่สามารถแก้ไขได้ จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อแก้ปัญหาเป็นเรื่อง ๆ ไป ปัญหาลักษณะนี้อาจเกิดซ้ำได้อีกแต่รายละเอียดจะไม่เหมือนกัน
3. ปัญหาเฉพาะกิจโดยแท้จริง รายละเอียดของปัญหาแตกต่างจากปัญหาอื่นโดยสิ้นเชิง เกิดขึ้นได้น้อยและต้องการการวิเคราะห์อย่างสูง เมื่อปัญหาได้รับการแก้ไขอาจจะไม่เกิดปัญหาแบบเดิมอีก
4. ปัญหาทั่วไปที่คิดไว้ล่วงหน้าเป็นปัญหาใหม่ เป็นการเตรียมรับมือปัญหาทั่วไปที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยผู้ที่เกี่ยวข้อง แม้ปัญหานั้นจะยังไม่เกิด

สรุปได้ว่า ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยและสามารถจัดการได้ง่ายด้วยแบบจำลองที่มีอยู่ ตามมาด้วยปัญหาทั่วไปแต่เฉพาะกิจที่เกิดในสถานการณ์เฉพาะ ซึ่งแม้จะคล้ายกับปัญหาเดิม แต่รายละเอียดต่างกันจึงต้องวิเคราะห์เพิ่มเติม ต่อมาคือปัญหาเฉพาะกิจโดยแท้จริงที่เกิดขึ้นน้อยและไม่เหมือนปัญหาใด ต้องใช้การวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งเพื่อแก้ไข และสุดท้ายคือปัญหาทั่วไปที่คาดการณ์ล่วงหน้า ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมต่อสถานการณ์ใหม่ที่ยังไม่เกิดขึ้น แต่คาดว่าจะเกิดในอนาคต โดยทั้งหมดนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการฝึกความคิดสร้างสรรค์เพื่อรับมือกับปัญหาหลากหลายรูปแบบ

กระบวนการแก้ปัญหา

บุคคลจะเข้าสู่การคิดแก้ปัญหา ก็ต่อเมื่อบุคคลต้องการเปลี่ยนอุปสรรคที่เกิดขึ้นให้ได้คำตอบ หรือให้ได้แนวทางในการบรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ถ้าบุคคลสามารถหาคำตอบได้โดยรวดเร็วทันทีจากความทรงจำที่มีอยู่ ถือว่าบุคคลนั้นยังไม่ได้มีปัญหาก่อเกิดขึ้น แต่ถ้าบุคคลไม่สามารถหาคำตอบได้ทันทีจึงจะแสดงว่าบุคคลนั้นมีปัญหาที่ต้องคิดแก้ปัญหา นักจิตวิทยาได้ใช้ความพยายามอย่างหนักในการกำหนดกระบวนการคิดที่บุคคลแต่ละบุคคลใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทศนา แคมมณี (2548) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาไว้

1. สังเกต ให้ผู้เรียนได้ศึกษาข้อมูล รับรู้ ทำความเข้าใจปัญหาจนสามารถสรุป และตระหนักในปัญหานั้น
2. วิเคราะห์ ให้ผู้เรียนได้อภิปราย หรือแสดงความคิดเห็น เพื่อแยกแยะประเด็นปัญหา สาเหตุ และลำดับความสำคัญของปัญหา
3. สร้างทางเลือก ให้ผู้ศึกษาพริ้วใจแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย ซึ่งอาจจะมีการทดลอง ค้นคว้า ตรวจสอบ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการทำกิจกรรมกลุ่มและควรมีการกำหนดหน้าที่ในการทำงานให้แก่ผู้ศึกษาพริ้วใจ
4. เก็บข้อมูลประเมินทางเลือก ผู้เรียนปฏิบัติตามแผนงานและบันทึกการปฏิบัติงาน เพื่อรายงานและตรวจสอบความถูกต้องของทางเลือก
5. สรุป ผู้เรียนสังเคราะห์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำในของรายงาน

สรุปได้ว่า บุคคลจะเริ่มเข้าสู่กระบวนการคิดแก้ปัญหาเมื่อไม่สามารถหาคำตอบจากความทรงจำได้ทันที และต้องการหาทางจัดอุปสรรคเพื่อบรรลุเป้าหมาย โดย ทศนา แคมมณี (2548) เสนอขั้นตอนการพัฒนาทักษะแก้ปัญหาไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การสังเกตและเข้าใจปัญหา การวิเคราะห์แยกแยะสาเหตุ การสร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย การเก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบทางเลือก และการสรุปความรู้ที่ได้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ความหมายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น มีการให้ความหมายไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวของกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผลกำไรอย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างพอเพียง แต่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยอย่างยืดยาว (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2553) กล่าวว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ยังรวมถึงการจัดบริการอื่น ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดย (1) ต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถองธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว (2) ต้องตระหนักดีต่อการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว (3) ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน (4) ต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่น และชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (United Nations World Tourism Organization: UNWTO) ระบุว่าหนึ่งในภาคส่วนที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจมากที่สุดและรวดเร็วที่สุด คือ "การท่องเที่ยว" โดยมีประชากรนับพันล้านคนทั่วโลกที่เดินทางท่องเที่ยวทุกปี และคาดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.3 ทุกปีจนถึงปี 2579 ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างมากและยังส่งผลกระทบเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ, 2566)

การพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นมีปัจจัยสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่นักท่องเที่ยวสามารถหาข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ สำหรับการตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างสะดวกและง่ายดาย ซึ่งแนวคิดในอดีตอย่าง 5As ของ Dickman (1996) ได้ถูกหยิบยกและกล่าวถึงในการวิจัยในปัจจุบันว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) 2. ด้านการเข้าถึง (Accessibility) 3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (Amenity) 4. ด้านกิจกรรมต่าง ๆ (Activity) และ 5. ที่พัก (Accommodation) (บุษราภรณ์ กอบกิจพานิชผล, 2565)

ปพน บุษมาลย์ และคณะ (2562) ได้อธิบายหลักการจัดการการท่องเที่ยวไว้ว่า การจัดการท่องเที่ยว ควรยึดหลักการดังต่อไปนี้ 1. อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี 2. ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากร ที่เกินความจำเป็น 3. รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม 4. ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว 5. ใช้การท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจของท้องถิ่น 6. การมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น 7. หมั่นประชุม หรือปรึกษารื้อกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน การพัฒนาบุคลากร 8. จัดเตรียมข้อมูลหรือคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยว และ 9. ประเมินผลตรวจสอบ และวิจัย จากหลักของการท่องเที่ยวและหลักการจัดการการท่องเที่ยวจะเห็นได้ว่า มีความเกี่ยวพัน กับทรัพยากรการท่องเที่ยว กล่าวคือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นพื้นฐานสำคัญในการท่องเที่ยวและถูกนำมาใช้เป็นส่วนประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องถูกนำมาใช้อย่างชาญฉลาด ต้องทำการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และต้องพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

โดยประเทศไทยใช้นโยบายในการขับเคลื่อนภาคการท่องเที่ยวไทยปี 2565 ภายใต้แนวคิดอะเมซซิ่ง นิวแชนเตอร์จะเปลี่ยนภาพใหม่จากเป้าหมายเชิงปริมาณสู่เป้าหมายเชิงคุณภาพให้ความสำคัญกับการเติบโตอย่างทั่วถึงและยั่งยืน บริหารจัดการสู่ความสมดุลมากยิ่งขึ้นในทุกมิติ และสร้างการท่องเที่ยวแบบไร้ข้อจำกัด (มติชนออนไลน์, 2565) นอกจากนี้ยังมีการนำนโยบายด้านการท่องเที่ยวสีเขียวภายใต้โมเดลเศรษฐกิจบีซีจี (BCG) ที่สร้างความสะดวก สะอาด ปลอดภัย เป็นธรรม และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับรายได้ต่อจีดีพีและผลกระทบทางสังคมควบคู่กันด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ ออกมาตรการเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ผลักดันโมเดลธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อสังคม และการสร้างความตระหนักรู้แก่ภาคธุรกิจถึงความสำคัญของการเป็นธุรกิจ

ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ภายใต้แนวคิดพลิก พื้นท่องเที่ยวไทย สู่มิติใหม่ เพื่อประเทศไทยที่ดีกว่าเดิม (ธนาคารกรุงเทพ, 2566)

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคือการจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีระบบ เพื่อให้ทรัพยากรท่องเที่ยวคงความน่าสนใจ สร้างรายได้แก่ชุมชนอย่างเหมาะสม และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของธรรมชาติ วัฒนธรรม และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียม แนวคิด 5As ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม และที่พัก เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนา นอกจากนี้ยังต้องจัดการโดยเน้นการอนุรักษ์ การใช้ทรัพยากรอย่างพอดี และสร้างเครือข่ายในท้องถิ่น ปัจจุบันประเทศไทยขับเคลื่อนการท่องเที่ยวผ่านแนวคิด “อะเมซซิ่ง นิวแซปเตอร์” และโมเดลเศรษฐกิจ BCG มุ่งสู่การท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อ สิ่งแวดล้อม และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2.5 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการฟื้นฟูและการอนุรักษ์

ความหมายการฟื้นฟูและการอนุรักษ์

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด โดยใช้ให้น้อย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงระยะเวลาในการใช้ให้ยาวนาน และก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด รวมทั้งต้องมีการกระจายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึง ในสภาพปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความเสื่อมโทรมมากขึ้น ดังนั้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงมีความหมายรวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วย

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถกระทำได้หลายวิธี ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยทางตรง ซึ่งปฏิบัติได้ในระดับบุคคล องค์กร และระดับประเทศที่สำคัญ คือ

1) การใช้อย่างประหยัด คือ การใช้เท่าที่มีความจำเป็น เพื่อให้มีทรัพยากรไว้ใช้ได้นานและเกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด

2) การนำกลับมาใช้ซ้ำอีก สิ่งของบางอย่างเมื่อมีการใช้แล้วครั้งหนึ่งสามารถที่จะนำมาใช้ซ้ำได้อีก เช่น ถุงพลาสติก กระดาษ เป็นต้น หรือสามารถที่จะนำมาใช้ใหม่โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การนำกระดาษที่ใช้แล้วไปผ่านกระบวนการต่าง ๆ เพื่อทำเป็นกระดาษแข็ง เป็นต้น ซึ่งเป็นการลดปริมาณการใช้ทรัพยากรและการทำลายสิ่งแวดล้อมได้

3) การบูรณะซ่อมแซม สิ่งของบางอย่างเมื่อใช้เป็นเวลานานอาจเกิดการชำรุดได้ เพราะฉะนั้นถ้ามีการบูรณะซ่อมแซมทำให้สามารถยืดอายุการใช้งานต่อไปได้อีก

4) การบำบัดและการฟื้นฟู เป็นวิธีการที่จะช่วยลดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรด้วยการบำบัดก่อน เช่น การบำบัดน้ำเสียจากบ้านเรือนหรือโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ก่อนที่จะปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ส่วนการฟื้นฟูเป็นการรื้อฟื้นธรรมชาติให้กลับสู่สภาพเดิม เช่น การปลูกป่าชายเลนเพื่อฟื้นฟูความสมดุลของป่าชายเลนให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ เป็นต้น

5) การใช้สิ่งอื่นทดแทน เป็นวิธีการที่จะช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติน้อยลงและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก การใช้ใบตองแทนโฟม การใช้พลังงานแสงแดดแทนแร่เชื้อเพลิง การใช้ปุ๋ยชีวภาพแทนปุ๋ยเคมี

กาญจนา ภาคสุวรรณและคณะ. กล่าวไว้ว่า "การอนุรักษ์" หมายถึง การรักษาให้คงเดิม ดังนั้น การอนุรักษ์ศิลปกรรมไทยจึงหมายถึงการรักษาศิลปกรรมที่สร้างขึ้นบนผืนแผ่นดินไทย อันเป็นวัฒนธรรมของเผ่าพันธุ์ให้คงอยู่เป็นมรดกของชนรุ่นหลังต่อไป โดยศึกษาถึงสาเหตุและการเสื่อมสลายและหาแนวทางเพื่อการอนุรักษ์ให้ศิลปะไทยดำรงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์เท่าที่จะทำได้

ดร.นิวัติ เรืองพานิช. กล่าวไว้ว่า "การอนุรักษ์" คือ การบำรุงรักษาสิ่งที่ดีงามไว้เช่นประเพณีต่าง ๆ ทัศนคติ และคุณค่าหรือการปฏิบัติตนเพื่อความสัมพันธ์อันดีกับคนและสิ่งแวดล้อม

ทรงศनिया กัลยาณมิตร กล่าวไว้ว่า การอนุรักษ์ หมายความว่า การดูแล รักษา เพื่อให้คงคุณค่าไว้และให้หมายรวมถึง การป้องกัน การรักษา การสงวน การปฏิสังขรณ์ และการบูรณะ ด้วย

ทวี ทองสว่าง และทัศนีย์ ทองสว่าง (2523) การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้วยวิธีการฉลาดเหมาะสม โดยใช้อย่างประหยัด ให้เกิดประโยชน์และเกิดคุณค่ามากที่สุด รวมทั้งการปรับปรุงของเสียให้มากกลับมาใช้ใหม่ เพื่อให้เกิดการสูญเสียน้อยที่สุด

สุรภี โรจน์อารยานนท์ (2526) การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และใช้เป็นเวลานานที่สุด ทั้งนี้ต้องให้สูญเสียทรัพยากรธรรมชาติโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องกระจายการใช้ประโยชน์โดยทั่วถึงกันด้วยเรียบร้อย

สรุปได้ว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคือการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดและประหยัด โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยืดอายุการใช้งานของทรัพยากร ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการใช้ซ้ำ ซ่อมแซม ฟื้นฟู และหาทางเลือกทดแทน รวมถึงการกระจายการใช้ทรัพยากรอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังรวมถึงการรักษาศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และคุณค่าต่าง ๆ ให้อยู่คู่กับสังคมอย่างยั่งยืน

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟู

สุจิน ชุนปักษ์ (2555) ได้กล่าวความหมายการอนุรักษ์ไว้ว่า หมายถึง "การควบคุมและจัดการทรัพยากรอย่างระมัดระวังเพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์ต่อไป"

แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูมีดังนี้

1. การค้นคว้าวิจัย ควรศึกษาปะทะกันรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาของไทยในด้านต่างๆของท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาค และประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น มุ่งศึกษาให้ความเป็นมาในอดีต และสถานการณ์ในปัจจุบัน

2. การอนุรักษ์ โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็นท้องถิ่นนั้นๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นรวมทั้งสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของ ชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วย

3. การฟื้นฟู โดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม

4. การพัฒนา ควรริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพ ควรนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อต่อยอดใช้ในการผลิต การตลาด และการบริการ ตลอดจนการป้องกันและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

5. การถ่ายทอด โดยการนำภูมิปัญญาที่ผ่านมาเลือกสรรกลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบและรอบด้าน แล้วไปถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ต่าง

6. การส่งเสริมกิจกรรม โดยการส่งเสริมและการสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่างๆ เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

7. การเผยแพร่แลกเปลี่ยน โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง โดยให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ ด้วยสื่อและวิธีการต่างๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งกับประเทศอื่นๆทั่วโลก

8. การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ มีการยกย่องประกาศเกียรติคุณในลักษณะต่างๆ

ภูมิปัญญา

จากรูรณ ธรรมวัตติ (2543) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ แบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงความเฉลียวฉลาดของบุคคล และสังคมซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติต่อกันมา ภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรบุคคล หรือทรัพยากรความรู้ก็ได้

ชลธิรา สัตยาวัฒนา (2534) ภูมิปัญญา เป็นผลึกขององค์ความรู้ที่มีกระบวนการสั่งสมสืบทอดกันรอกันมายาวนาน มีที่มาหลากหลายไร้เอกภาพ แต่ก็ได้ประสมประสานกันจนเป็นความคงทน

และทำหายตลอดกาลเวลา ความรู้อาจจะไม่ได้เป็นเอกภาพ (Unity) แต่ภูมิปัญญาจัดว่าเป็นเอกลักษณ์ (Identity)

ทิพย์อนงค์ เลื่อนพุกวัฒน์ (2547) ได้ให้ความหมายของ คำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งได้มาจากประสบการณ์ และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้าน รวมทั้งความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีก รุ่นหนึ่ง ระหว่างการสืบทอดมีการปรับ ประยุกต์และเปลี่ยนแปลง จนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

ธวัช ปุณโณทก (2531) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญา หมายถึงประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ในการศึกษาเล่าเรียน การที่ชาวบ้านรู้จักวิธีการทำนา การไถนา การเอาควายมาใช้ในการไถนา การรู้จักนวดข้าวโดยการใช้ควาย รู้จักการสานกระบุง ตะกร้า เอาไม้ไผ่มาทำเครื่องใช้ไม่สอยในชีวิตประจำวัน รวมทั้งรู้จักเอาดินขี้กระทะมาแช่น้ำ ต้มให้เดือดแห้งเป็นเกลือสินเธาว์ ก็เรียกว่า ภูมิปัญญาทั้งสิ้น

ประเวศ วะสี (2530) ได้กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่นจากประสบการณ์และความเชื่อ กลายเป็นความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยมีการปรับปรุง ประยุกต์และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเป็นความรู้ที่สอดคล้องตามบริบททางสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ปรีชา อุตตะกุล (2530 ให้ความหมาย "ภูมิปัญญาไทย" ดังนี้ ภูมิปัญญาเป็นเรื่อง สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต และเป็นเรื่องของการจัดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อม คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิตการทำมาหากินและพิธีกรรมต่าง ๆ ทุกอย่าง เพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างความสัมพันธ์ เหล่านี้ เป้าหมายคือ เพื่อให้เกิดความสงบสุขทั้งในส่วนที่เป็นชุมชน หมู่บ้านและส่วนที่เป็นตัวปัจเจกชนของชาวบ้านเอง

ยุพา ทรัพย์อุไรรัตน์ (2537) ได้กล่าวไว้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ท้องถิ่น ซึ่งเป็นความรู้ที่คนท้องถิ่นพัฒนาขึ้นมา เกิดจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์การลองผิดลองถูกมาเป็นเวลานาน จนเกิดการตกผลึกเป็นความรู้ชุดหนึ่ง ซึ่งอยู่บนรากฐานความเข้าใจเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมผสมผสานกับความเชื่อ ประเพณีดั้งเดิมต่าง ๆ

รัตนะ บัวสนธ์ (2537) ได้กล่าวไว้ว่าความหมายของภูมิปัญญาไทย หมายถึงพื้นฐานของความรู้ของท้องถิ่นที่ได้ความรู้จากการดำเนินชีวิต และสามารถสืบทอดภูมิปัญญาของพวกเขาต่อ ๆ มาได้โดยตลอด เป็นเรื่องสั่งสมกันมาแต่อดีต และเป็นเรื่องของการจัดความสัมพันธ์ระหว่างตนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อม คนกับเหนือธรรมชาติ โดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิตการทำมาหากินและพิธีกรรมต่าง ๆ

รุ่ง แก้วแดง (2542 ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและ ทักษะของคนไทย อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้พัฒนาและ ถ่ายทอดสืบทอด

กันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับทุกยุคสมัย

วิชา ทรวงแสง (2543) ได้กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ความสามารถ และทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้เลือกสรร ประยุกต์และพัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัยภูมิปัญญาไทยนี้มีลักษณะเป็นองค์รวม มีคุณค่าทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในวิถีชีวิตไทย

ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ (2542) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ องค์ความรู้ความสามารถของชุมชนที่สั่งสมสืบทอดกันมานาน เป็นความจริงแท้ของชุมชนเป็นศักยภาพที่จะใช้แก้ปัญหา จัดการปรับตัว เรียนรู้ และถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างผาสุกเป็นแก่นของชุมชนที่จรรโลง ความเป็นชาติให้อยู่รอดจากทุกภัยพิบัติทั้งปวง

วันเพ็ญ พวงพันธุบุตร (2542) ได้กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้ทั้งหลายที่มีการสั่งสมและถ่ายทอดสืบต่อกันมาของชาติไทย โดยการคิดค้นปรับเปลี่ยนผสมผสานกับความรู้ใหม่และพัฒนาให้เหมาะสมกับสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

สิริกร ไชยมา (2544) ได้ให้ความหมายของ ภูมิปัญญา ว่า หมายถึงความรู้ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา ชีวิตมนุษย์ได้อย่างเหมาะสม สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ได้สั่งสมสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน จนได้รับการยอมรับในสังคมนั้น ๆ

สุจารี จันทรสขุ (2531) ได้กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้านหมายถึง พื้นเพรากฐานของความรู้ชาวบ้าน ความเหมือนกันของภูมิปัญญาไทยและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เป็นองค์ความรู้และเทคนิคที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจซึ่งได้รับการถ่ายทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

เสรี พงศ์พิศ (2539) ได้กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญาไทยนั้น หมายถึง ความรู้ในด้านต่าง ๆ ของการดำรงชีวิตของคนไทยที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประกอบกับแนวคิดวิเคราะห์ในการแก้ไขปัญหาที่เป็นลักษณะของตนเอง ที่สามารถพัฒนาความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับกาลสมัยในการดำรงชีวิต

สรุปได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงองค์ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่คนในชุมชนสั่งสมและถ่ายทอดกันมาตั้งแต่อดีต ผ่านวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมที่ผสมผสานกันอย่างลงตัว แม้จะเกิดจากการเรียนรู้และลองผิดลองถูก แต่ภูมิปัญญานี้สามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและยุคสมัยได้ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังสะท้อนเอกลักษณ์และความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติและสังคมในท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างชัดเจน

แนวทางการฟื้นฟูตลาด

จากการศึกษาสามารถสังเคราะห์แนวทางการฟื้นฟูตลาดได้ 3 แนวทาง คือ การฟื้นฟูเชิงพื้นที่ การฟื้นฟูเชิงออกแบบ และการฟื้นฟูเชิงเศรษฐกิจและสังคม

3.1 การฟื้นฟูเชิงพื้นที่ มีลักษณะการฟื้นฟูทางกายภาพโดยคำนึงถึงสภาพของพื้นที่เป็นหลัก สำหรับพื้นที่ตลาดสามารถแบ่งได้ 2 ด้าน คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 1) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวจากการศึกษาพบว่า ตลาดมีจำนวนห้องน้ำสาธารณะที่ไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว ดังนั้นตลาดควรมีการฟื้นฟูห้องน้ำสาธารณะเดิมที่อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมให้กลับมาให้บริการได้ รวมถึงการสร้างห้องน้ำสาธารณะเพิ่มเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวนอกจากการก่อสร้างแล้ว ควรมีการวางแผนการบริหารจัดการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลเพื่อให้อยู่ในสภาพที่พร้อมให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว ในส่วนของลานจอดรถอยู่ใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งมีความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวแต่ยังขาดการดูแลเอาใจใส่จากคนในชุมชน โดยคนในชุมชนควรวางแผนบริหารให้จัดการดูแลให้ลานจอดรถอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้ และควรมีการจัดทำแผนที่สำหรับการท่องเที่ยวตลาดน้ำเหล่าตึกใกล้ไว้ที่ลานจอดรถเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวการจัดการขยะภายในตลาดน้ำถึงขยะที่มีอยู่ภายในตลาดน้ำมีจำนวนไม่เพียงพอและถึงขยะที่มีอยู่ตั้งอยู่ในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น ชุมชนควรมีการฟื้นฟูในเรื่องของการจัดหาถังขยะไว้สำหรับบริการเพื่อเพิ่มความสะดวกให้กับตัวนักท่องเที่ยวและเพื่อรักษาความสะอาดภายในชุมชนด้วย และชุมชนควรร่วมกันทำถังขยะให้มีความน่าสนใจและตั้งถังขยะให้อยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสม

2) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวตลาดจำนวนป้ายบอกทางที่มายังตลาดยังมีจำนวนไม่เพียงพอและตัวหนังสือบนป้ายบอกทางไม่มีความชัดเจนทำให้นักท่องเที่ยวหลงหรือไม่สามารถเดินทางเข้ามาในพื้นที่ได้ดังนั้นชุมชนตลาดควรมีการฟื้นฟูเรื่องของป้ายบอกทางโดยการเพิ่มจำนวนและจัดทำป้ายที่มีขนาดเหมาะสมสามารถมองเห็นได้ง่าย

เส้นทางของถนนที่ใช้เดินทางเข้ามายังตลาดมีความไม่ปลอดภัยในเรื่องของขอบถนนที่ไม่มีที่กั้นระหว่างถนนกับคันสวนเกษตรของชาวบ้าน และในช่วงของถนนกับคอสะพาน เพราะเป็นช่วงโค้งพอดีอาจทำให้เกิดอันตรายระหว่างทางต่อนักท่องเที่ยวที่ไม่คุ้นเคยเส้นทางและอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อนักท่องเที่ยวที่ขับรถด้วยความประมาทหรือไม่ระมัดระวังในการขับรถ ดังนั้นชุมชนตลาดควรมีการฟื้นฟูเรื่องความปลอดภัยของถนนที่เดินทางไปยังตลาดโดยการทำที่กั้นถนนทั้งสองข้างทางขึ้นมาตลอดเส้นทางการเดินทางเข้าไปยังตลาดเพื่อให้เกิดความปลอดภัยและลดอุบัติเหตุในการเดินทางทั้งชาวบ้านและนักท่องเที่ยว

3.2 การฟื้นฟูเชิงออกแบบ คือ การทราบถึงพื้นที่ที่จำเป็นต้องปรับปรุงฟื้นฟูโดยคำนึง ถึงด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมคือการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและสนับสนุนในการทำโครงการ เพื่อให้ชุมชนเมืองที่ไม่มีคุณค่าในพื้นที่เกิดคุณค่าทางด้านศิลปะโดยแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ การฟื้นฟูกิจกรรมและการฟื้นฟูการบริการด้านท่องเที่ยว

1) การฟื้นฟูกิจกรรมของตลาดตลาดน้ำได้แบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมนั่งเรือพายชมสวนของชุมชนตลาดน้ำเหล่าตึกถ้ำ และการปั่นจักรยานชมวิถีชีวิตของชุมชนตลาด

เหล่าตึกถ้ำ กิจกรรมของตลาดน้ำเหล่าตึกถ้ำนั้นมีความหลากหลายและเป็นวิถีชีวิตชุมชนตลาดน้ำอย่างแท้จริงทำให้เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมายังตลาดน้ำเหล่าตึกถ้ำได้สัมผัสบรรยากาศของความสงบความเป็นธรรมชาติของพื้นที่และวิถีชีวิตของตลาดน้ำในสมัยก่อน ในเรื่องของสถานที่ที่ใช้ทำกิจกรรมนั้นมีความเหมาะสมเป็นอย่างมาก แต่ในเรื่องของระยะเวลาในการทำกิจกรรมล่องเรือชมสวนยังอยู่ในความพึงพอใจระดับปานกลาง รวมไปถึงความเหมาะสมของราคาและความรู้ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมยังอยู่ในความพึงพอใจระดับปานกลาง ดังนั้นชุมชนตลาดน้ำเหล่าตึกถ้ำควรฟื้นฟูในเรื่องของกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว โดยการเพิ่มระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับบรรยากาศตลาดน้ำอย่างแท้จริง ซึ่งในการทำกิจกรรมต้องมีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นในเรื่องของประวัติพื้นที่ตลาดน้ำเหล่าตึกถ้ำและการใช้ชีวิตของชาวบ้านริมคลองดำเนินสะดวกให้แก่ นักท่องเที่ยวได้ทราบความเป็นมา และควรมีการประชาสัมพันธ์งานวิสาหกิจทางน้ำตามศูนย์จัดการแสดงต่าง ๆ เพื่อให้กิจกรรมวิสาหกิจทางน้ำของตลาดได้เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปเมื่อมีบุคคลที่ให้ความสนใจจึงเกิดการรับจัดงานวิสาหกิจทางน้ำที่ตลาดน้ำเหล่าตึกถ้ำขึ้นให้กับบุคคล ที่สนใจและเป็นการสร้างกิจกรรมที่มีความแปลกใหม่ให้เกิดความแตกต่างจากสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ และเพื่อเพิ่มสิ่งดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวทำให้ชุมชนและชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นจาก นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาทำกิจกรรมภายในตลาด

2) การฟื้นฟูบริการด้านการท่องเที่ยว

2.1) ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวและช่องทางการประชาสัมพันธ์ ชุมชนตลาดยังไม่มีศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้นชุมชนตลาดน้ำเหล่าตึกถ้ำควรฟื้นฟูเรื่องศูนย์บริการข้อมูลให้นักท่องเที่ยว โดยการจัดตั้งศูนย์ให้ข้อมูลข่าวสารและควรมีการสร้างช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก เป็นต้น และต้องมีการอัปเดต ข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ นักท่องเที่ยวสามารถติดตามกิจกรรมได้ในแต่ละวัน

2.2) กฎระเบียบในการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวและชาวบ้านในชุมชนตลาด ชุมชนตลาดยังไม่มีข้อกำหนดหรือกฎระเบียบที่ชัดเจน ดังนั้น ชุมชนตลาดควรฟื้นฟูในเรื่องของการตั้งกฎระเบียบในการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวและชาวบ้าน โดยการจัดทำป้ายที่บ่งบอกถึงข้อปฏิบัติของชาวบ้านในชุมชนกับนักท่องเที่ยวขึ้นเพื่อสร้างข้อตกลงและความเข้าใจที่ตรงกันทำให้เกิดความเป็นระเบียบในชุมชน

3.3 การปรับปรุงฟื้นฟูเชิงเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม เป็นการพัฒนาดนและการพัฒนาพื้นที่ เป็นการปรับปรุงสภาพการอยู่อาศัยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองให้ดีขึ้นรวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิภาพให้ประชาชนมีคุณภาพที่ดี และมุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่าให้กับอสังหาริมทรัพย์

มากกว่าเรื่องคุณภาพชีวิต ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 แนวทางดังนี้ 1) การปรับปรุงฟื้นฟูสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

1.1) ด้านทัศนียภาพของพื้นที่ตลาดมีบรรยากาศที่ร่มรื่น มีอากาศ ถ่ายเทสะดวก ทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังตลาดได้รับบรรยากาศที่บริสุทธิ์ของสถานที่แห่งนี้ รวมไปถึงพื้นที่ที่มีความสะอาด ซึ่งบริเวณตลาดและบรรยากาศของตลาดเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสกับวิถีชีวิตริมน้ำได้ แต่ยังมีเรือยนต์รับจ้างบางส่วนที่ปล่อยควันเครื่องขึ้นสู่ชั้นบรรยากาศทำให้เกิดกลิ่นเหม็นของน้ำมันเครื่องและลอยขึ้นมาบนบรรยากาศของตลาด ดังนั้นชุมชนตลาดจึงควรที่จะอนุรักษ์และ มีการปรับปรุงฟื้นฟูพื้นที่ให้สภาพแวดล้อมมีบรรยากาศที่ดีไม่เป็นมลพิษจากควันของเครื่องยนต์โดยการขอความร่วมมือกันจากผู้ประกอบการเรือรับจ้างไม่ให้ติดเครื่องยนต์ในบริเวณตัวตลาดน้ำเหล่าตักสักเพื่อลดมลพิษทางอากาศ และคงเอกลักษณ์วิถีชีวิตของคนในชุมชน

1.2) เอกลักษณ์ของอาคารบ้านเรือนแบบดั้งเดิม บ้านเรือนไม้เก่าของตลาดถือเป็นความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนตลาด เนื่องจากเป็นบ้านไม้เก่าแก่ทั้งหมดตั้งแต่มีการเริ่มก่อสร้างตลาดขึ้นมา และยังเป็นห้องแถวเรือนไม้ที่มีความยาวและทางเดินเท้าตลอดแนว ซึ่งเป็นบ้านแบบดั้งเดิมของคนจีนในสมัยก่อน แต่บางบ้านสภาพบ้านเรือน มีความเสื่อมโทรมลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก ดังนั้น ชุมชนตลาดควรมีการปรับปรุง ฟื้นฟูบ้านเรือนให้ดูมีสภาพที่ดีเหมือนเดิมตั้งแต่ในอดีตเมื่อมีการปรับปรุงฟื้นฟูบ้านควรอนุรักษ์รูปแบบ บ้านไม้แบบดั้งเดิมไว้ไม่ให้ความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนเลือนหายไป ควรที่จะใช้ไม้แทนการใช้ปูนเพื่อที่จะได้อนุรักษ์ความเป็นวิถีชีวิตไทยจีนริมคลองดำเนินสะดวกไว้เพื่อที่จะสืบทอดต่อไป ยังรุ่นลูก รุ่นหลาน

1.3) ประเพณีและวัฒนธรรม ภายในชุมชนตลาดยังมีประเพณีที่จัดขึ้นเป็นประจำในทุก ๆ ปี คือเทศกาลไหว้เจ้าแบบจีน แต่ประเพณีลงเรือลอยกระทงและประเพณีงานวิวาทังน้ำซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนได้สูญหายไปในปัจจุบัน ดังนั้นชุมชนตลาดจึงควรผลักดันการประชาสัมพันธ์เทศกาลไหว้ศาลเจ้า และฟื้นฟูการจัดกิจกรรมประเพณี

สรุปได้ว่า แนวทางฟื้นฟูตลาด มี 3 ด้านหลัก คือ การฟื้นฟูเชิงพื้นที่ โดยเน้นปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ลานจอดรถ การจัดการขยะ และความปลอดภัย พร้อมทั้งเพิ่มป้ายบอกทางและปรับปรุงเส้นทางให้ปลอดภัย การฟื้นฟูเชิงออกแบบเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน พัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว เช่น ล่องเรือชมสวน ปั่นจักรยาน และส่งเสริมประวัติความเป็นมา รวมถึงประชาสัมพันธ์งานวิวาทังน้ำ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและรายได้ให้กับชุมชน และการฟื้นฟูเชิงเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและความยั่งยืนของตลาด

2.6.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กนกอร รัตนอุดมสวัสดิ์ (2545) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างความต้องการ มี

ส่วนร่วมในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เพื่อช่วยกันค้นหาปัญหาและสาเหตุ การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การปฏิบัติงานฟื้นฟู และการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

ภัก วัฒนคุณ (2545) ที่ศึกษาความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาการท่องเที่ยว กรณีเวียงท่ากาน ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ และมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ได้วางไว้แล้ว แต่ไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา วางแผน กำหนดกฎเกณฑ์หรือมาตรการไม่ต้องการมีส่วนร่วมทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐ และไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับผลประโยชน์เงินทองของหมู่บ้าน และเพศชายมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเวียงท่ากานเพื่อการท่องเที่ยวมากกว่าเพศหญิง

เสาวรี ทองเจิม (2544) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามความจำเป็นพื้นฐานที่บ้านลงเขว้า ตำบลสารภี กิ่งอำเภอหนองบุญนาค จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยศึกษาหัวหน้าครัวเรือน 75 คน พบว่าประชากรมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานมากที่สุด ในลักษณะสมทบเงินออกแรง และเข้าร่วมประชุม และพบว่าประชากรมีส่วนร่วม ในกิจกรรมชั้นประเมินผลน้อยที่สุด สำหรับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนคือความคาดหวังทางเศรษฐกิจ การชักชวนจากผู้นำและเจ้าหน้าที่ ความเข้าใจในการพัฒนา

ทศยรัตน์ วัฒนพุกษ์ (2545) ศึกษาเรื่องความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน พบว่านักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มคนที่มาจากความหลากหลายทางด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทอุทยานแห่งชาติ ทำให้มีพื้นฐานทางการท่องเที่ยวต่างกันไป จึงส่งผลให้ความตระหนักของนักท่องเที่ยวเหล่านั้นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติแตกต่างกัน

ศรีปริยญา รูปกระจ่าง (2529) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของการพัฒนาการในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชนบท ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการส่วนใหญ่ร่วมอยู่ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชนบทในระดับปานกลาง ลักษณะการมีส่วนร่วมวางโครงการและร่วมปฏิบัติงานมากกว่าร่วมบำรุงรักษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมคือ ระยะเวลาปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ระยะในเขตตำบล ปัจจุบัน และความคิดเห็นต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิภาคเขตปฏิบัติงาน และการติดตามข้อมูลข่าวสารสิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

อุไรวรรณ อ่อนอุไร (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานเชิงสถาปัตยกรรมในเขตกำแพงเมืองชั้นในจังหวัดเชียงใหม่ โดยสรุปได้ว่า การอนุรักษ์ที่ตื้นนั้นควรเป็น ลักษณะการเก็บของเก่าให้คงสภาพเดิม ไม่ใช่การซ่อมแซมบูรณะให้เหมือนเดิม ฉะนั้นการอนุรักษ์โบราณสถานจะต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน

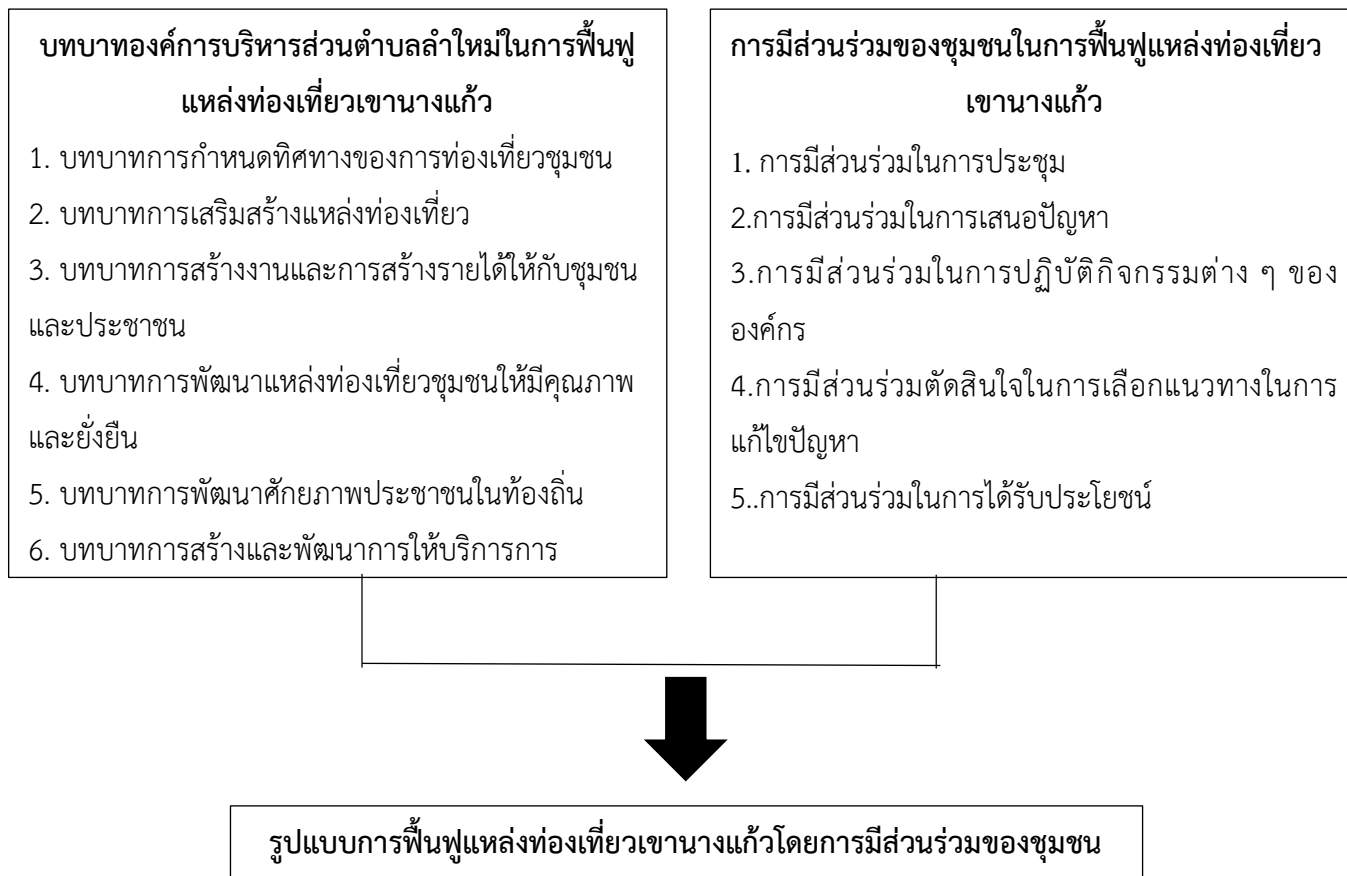
อัครเดช พรหมกัลป์และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัย“การอยู่ร่วมกันของคนในสังคม พหุวัฒนธรรมในประเทศไทยกรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า

1. หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในชุมชนประตูท่าแพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการสร้างให้ประชาชนในชุมชนประตูท่าแพเข้าใจ และยอมรับซึ่งความแตกต่างในเรื่องของแนวคิดวัฒนธรรมประเพณี และความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ลัทธิความเชื่อ

2. ความสอดคล้องของหลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ตามหลักการของแต่ละศาสนา คือ การอยู่ร่วมกันของชุมชนชาวพุทธ คือ การรักษาศีล 5 พุทธาภิไศยะ ไม่สร้างความแตกแยกให้เกิดในชุมชน ทำตนให้เป็นประโยชน์ ชุมชนชาวคริสต์ ส่งเสริมให้มีการพัฒนา เปิดกว้างแต่ละชุมชน สนับสนุนอย่างเท่าเทียมกัน ให้ทุกคนในสังคมหันมาเข้าใจความแตกต่าง และสนใจ เรียนรู้ความแตกต่างกับความรู้ที่มีอยู่

3. การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย : กรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำเสนอรูปแบบและวิธีการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรม คือ ในชุมชนชาวพุทธ ส่งเสริมเยาวชนและประชาชนที่อยู่รอบวัด ชุมชนชาวคริสต์ คือ ส่งเสริมการยอมรับในเรื่องความแตกต่างในเรื่องความคิดตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการอยู่ร่วมกัน อันจะเป็นผลให้การอยู่ร่วมกันในชุมชนที่มีความหลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาเรื่องแนวทางการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานาแก้วโดยมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนลำใหม่ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งในบทนี้กล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ระยะเวลาการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย จำนวน 20 คน

1. ผู้ใหญ่บ้าน	จำนวน 2 คน
2. ประชาชนในพื้นที่	จำนวน 12 คน
3. ผู้นำชุมชน	จำนวน 3 คน
4. บัณฑิตอาสา	จำนวน 2 คน
5. นายกองค้การบริหารส่วนตำบล	จำนวน 1 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอน การดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์
2. กำหนดขอบเขตของข้อมูลที่ต้องการให้ครอบคลุมกรอบการศึกษาค้นคว้า
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนอต่อที่ปรึกษาโครงการวิจัยเพื่อพิจารณาความถูกต้องและให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.3 การสร้างเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สร้างขึ้นจากการรวบรวมวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัยได้นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ได้กำหนดวิธีการดำเนินการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการวิจัยจากคณาจารย์เพื่อติดต่อถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่
2. ประสานงานถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ เพื่อขออนุญาตในการศึกษาวิจัย
3. ผู้วิจัยเดินทางไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ และหมู่บ้านปอเมาะ เพื่อพบกลุ่มประชากร/กลุ่ม และดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่ถูกคัดเลือกครบทุกคน
4. นำคำตอบจากการสัมภาษณ์มาจัดเรียงข้อมูลและจัดทำเป็นเล่ม สรุปการสัมภาษณ์ เรียบร้อยแล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งได้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกประเภทจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ เพื่อทำรายงานฉบับสมบูรณ์

3.6 ระยะเวลาการวิจัย

ระยะเวลาการวิจัย ตั้งแต่เดือน มิถุนายน จนถึง กันยายน 2568

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ในการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้วโดยการมีส่วนร่วมของคนชุมชนตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ซึ่งผลจากการศึกษาเป็นการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประเด็นหลักคือ

1. เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว ในพื้นที่ตำบลลำใหม่
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว ในพื้นที่ตำบลลำใหม่

ผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) โดยศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ในการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยสรุปผลการศึกษาดังนี้

4.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว ในพื้นที่ตำบลลำใหม่

4.1.1 บทบาทการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ (อบต.ลำใหม่) มีบทบาทหลักในการวางทิศทางและกำหนดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวเขานางแก้ว โดยทำหน้าที่เป็นตัวกลางประสานความร่วมมือระหว่างประชาชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อให้การท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความยั่งยืน องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ดูแลงบประมาณ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ระบบสาธารณูปโภค ความสะอาด ความปลอดภัย และส่งเสริมกิจกรรมรวมถึงผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม การสร้างรายได้ และการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะการรักษาเอกลักษณ์ของพื้นที่ถือเป็นประเด็นหลัก องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินโครงการท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงเส้นทาง การจัดกิจกรรม และการสร้างจุดขายใหม่ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

นอกจากนี้ ควรพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและทรัพยากรของพื้นที่ พร้อมพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ถนน ป้ายบอกทาง และระบบความปลอดภัย ควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สร้างประโยชน์แก่งานท่องเที่ยวและชุมชนอย่างยั่งยืน

คำดังกล่าวการสัมภาษณ์

“สำหรับ อบต.ลำใหม่ ผมมองว่าหน้าที่หลักของเราคือการวางทิศทางและกำหนดแนวนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวเขานางแก้ว เราไม่ได้ทำงานคนเดียว แต่จะทำหน้าที่เป็นตัวกลาง ประสานความร่วมมือระหว่างชาวบ้าน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อให้การท่องเที่ยวในพื้นที่ของเรามีความยั่งยืน ในส่วนของ อบต.เอง เราก็จะดูแลทั้งเรื่องงบประมาณ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ความสะอาด ความปลอดภัย รวมถึงการส่งเสริมกิจกรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้มีจุดเด่นที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ที่สำคัญที่สุดคือเราต้องการให้คนในพื้นที่มีส่วนร่วมจริง ๆ ในการกำหนดทิศทางการพัฒนา พุดง่าย ๆ ก็คือ อบต.ลำใหม่ไม่ได้เป็นแค่ผู้สนับสนุน แต่เราพยายามทำหน้าที่เป็นผู้นำเชิงนโยบาย ที่จะช่วยขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเขานางแก้วให้เติบโตอย่างมั่นคง และยังคงสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนครับ ถ้าพูดถึงการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว ผมมองว่ามันไม่ได้มีแค่เรื่องเดียวที่สำคัญนะครับ มันต้องเดินไปพร้อมกัน ทั้งการอนุรักษ์ การสร้างรายได้ และการส่งเสริมวัฒนธรรม แต่ถ้าจะให้เน้นที่สุด ผมคิดว่าการอนุรักษ์และรักษาเอกลักษณ์ของพื้นที่เป็นเรื่องหลักเลย เพราะถ้าเราไม่รักษาของดีที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติหรือวัฒนธรรม สุดท้ายแล้วก็จะไม่เหลือสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมา ส่วนเรื่องรายได้กับการส่งเสริมวัฒนธรรม มันจะตามมาเองครับ ถ้าเราดูแลสิ่งแวดล้อม ดูแลประเพณีวิถีชีวิตของชุมชนให้เข้มแข็ง การท่องเที่ยวก็จะมีคุณค่า มีความยั่งยืน และสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ถ้าพูดถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว อบต. ก็ถือว่ามียุทธศาสตร์ในส่วนนี้อยู่พอสมควรนะ เพราะว่าเวลาจะวางแผนหรือทำโครงการอะไรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ก็มักจะมีการเชิญชวนให้ชาวบ้านเข้ามาร่วมประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อให้แน่ใจว่าทิศทางที่กำหนดออกมานั้น ให้มันสอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่จริง ๆ ยกตัวอย่างเช่น ถ้าจะมีการปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยว จัดกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยว หรือแม้แต่การสร้างจุดขายใหม่ ๆ ก็มักจะเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นการเสนอไอเดีย การแสดงความคิดเห็น หรือการเข้า

ร่วมลงมือทำจริง ซึ่งตรงนี้มันก็จะทำให้การพัฒนาท่องเที่ยวไม่ได้มาจากข้างบน อย่างเดียว แต่เป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง อบต. กับชาวบ้าน พุดง่าย ๆ ก็คือ อบต. เขาไม่ได้ทำงานแทนชุมชนทั้งหมด แต่พยายามเปิดพื้นที่ให้คนในพื้นที่ได้มี สิทธิมีเสียง แล้วก็ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ เพื่อให้การท่องเที่ยวมันเดินไปในทิศทางที่ ทั้งสร้างรายได้และก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนไว้ได้ด้วย ถ้าให้ผมพูดใน มุมมองของผมนะครับ เรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว สิ่งที่ยากเสนอ เพิ่มเติมก็คือ เราควรจะเน้นการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและทรัพยากรที่มีอยู่ ในพื้นที่ อย่างเช่นเรื่องความเป็นธรรมชาติ ความสงบ และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็น เสน่ห์เฉพาะตัวของเรา เพราะถ้าเราไปเน้นการพัฒนามากเกินไปจนทำลายความ เป็นเอกลักษณ์ ก็อาจทำให้เสน่ห์ของแหล่งท่องเที่ยวลดลง อีกอย่างหนึ่ง ผมเห็นว่า ควรจะเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจังมากขึ้น ไม่ใช่แค่เข้ามาฟังความ คิดเห็น แต่ให้คนในพื้นที่ได้มีบทบาทในการคิด วางแผน และตัดสินใจร่วมด้วย เพราะคนในพื้นที่เขารู้จักภูมิประเทศและทรัพยากรดีกว่าใคร นอกจากนี้ อยากให้ มีการพัฒนาในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องถนน เรื่องป้าย บอกรถทาง รวมถึงระบบความปลอดภัย เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว ขณะเดียวกันก็ต้องควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่ให้การท่องเที่ยวไป กระทบกับป่าไม้หรือแหล่งน้ำ

สุดท้ายนี้ ผมอยากให้เราพัฒนาเขานางแก้วในลักษณะของการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ ที่นักท่องเที่ยวได้ทั้งความสุข ความประทับใจ และชุมชนเองก็ได้รับ ประโยชน์อย่างยั่งยืนครับ” (นายเด (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2568)

สรุปบทบาทการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวชุมชน จากการสรุปพบว่า องค์การบริหาร ส่วนตำบลลำใหม่ (อบต.) มีบทบาทสำคัญในการวางทิศทางและกำหนดนโยบายการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเขานางแก้ว โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้การท่องเที่ยวมีความยั่งยืน อบต.มุ่งดูแลด้าน งบประมาณ โครงสร้างพื้นฐาน ความสะอาด ความปลอดภัย รวมถึงการส่งเสริมกิจกรรมและ ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า หัวใจหลักของการพัฒนา คือ “การอนุรักษ์และรักษาเอกลักษณ์ของพื้นที่” ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม เพราะสิ่งเหล่านี้คือจุดดึงดูดสำคัญของนักท่องเที่ยว หาก ถูกละเลยอาจทำให้เสน่ห์ของแหล่งท่องเที่ยวลดลง ขณะเดียวกัน รายได้และการส่งเสริมวัฒนธรรมจะ เกิดขึ้นตามมาเองหากการอนุรักษ์ทำได้อย่างเข้มแข็ง ในด้านการมีส่วนร่วม อบต.จะเปิดโอกาสให้ ชุมชนเข้ามามีบทบาท ทั้งการประชุม เสนอความคิดเห็น และลงมือทำจริง เพื่อให้การพัฒนา

สอดคล้องกับความต้องการและบริบทท้องถิ่นอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลเสนอเพิ่มเติมว่า ควรเพิ่มโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทในการคิด วางแผน และตัดสินใจมากยิ่งขึ้น เนื่องจากคนในพื้นที่มีความรู้และความเข้าใจในภูมิประเทศและทรัพยากรที่ดีที่สุด สุดท้ายแล้วคือ แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมควรเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่รักษาความเป็นธรรมชาติ ความสงบ และเสน่ห์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน ป้ายบอกทาง และระบบความปลอดภัย เพื่อสร้างความมั่นใจให้นักท่องเที่ยว ตลอดจนทำให้การท่องเที่ยวเขานางแก้วเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน ทั้งต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม

4.1.2 บทบาทการเสริมสร้างแหล่งท่องเที่ยว

หากกล่าวถึงการฟื้นฟูและส่งเสริมการท่องเที่ยวเขานางแก้ว องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ของเรามีโครงการหลายด้านที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เช่น การพัฒนาพื้นที่ การปรับปรุงเส้นทางขึ้นเขา การติดตั้งป้ายแนะนำสถานที่ และการจัดจุดพักผ่อนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านกิจกรรมทำความสะอาดพื้นที่ การรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อม และการฝึกอบรมบุคลากรท้องถิ่นให้สามารถแนะนำประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และเรื่องราวของเขานางแก้วแก่นักท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบลยังร่วมมือกับหน่วยงานในระดับอำเภอและจังหวัด จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น งานประเพณีท้องถิ่น และการแสดงสินค้าโอท็อป เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้สู่ชุมชน การดำเนินงานดำเนินงานดังกล่าวครอบคลุมทั้งโครงสร้างพื้นฐาน ความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยว และการสร้างบรรยากาศที่น่าสนใจ โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์และความเป็นธรรมชาติของพื้นที่ แม้ว่าการสนับสนุนในปัจจุบันอาจยังไม่ครอบคลุมความต้องการของชุมชนทั้งหมด แต่เรามุ่งเน้นการรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้านและนำมาปรับใช้ในแผนงานเท่าที่ทรัพยากรมีอยู่ โดยคำนึงถึงความต่อเนื่องของการสนับสนุนและความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การรักษาความสะอาดและความสมบูรณ์ของธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างเสน่ห์แก่นักท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบลมีแนวทางในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานเพิ่มเติม เช่น ถนน ทางเดินขึ้นเขา ป้ายบอกทาง ระบบไฟฟ้า และน้ำ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรในพื้นที่ให้มีความรู้ความสามารถในการดูแลนักท่องเที่ยว สุดท้าย องค์การบริหารส่วนตำบลมุ่งหวังให้มีกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน เช่น การจัดงานแสดงสินค้าโอท็อป เทศกาลท้องถิ่น กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การเรียนรู้เรื่องราวตำนานเขานางแก้ว หรือการทำอาหารพื้นบ้านร่วมกับชาวบ้าน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงสร้างเสน่ห์แก่นักท่องเที่ยวแต่ยังสร้างรายได้และความภาคภูมิใจให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

คำดังกล่าวการสัมภาษณ์

“ถ้าให้พูดถึงการฟื้นฟูและส่งเสริมการท่องเที่ยวเขานางแก้ว ทาง อบต. ของเราเองก็มีหลายโครงการนะครับที่จะพยายามอย่างต่อเนื่องนะ อย่างเช่น จะเป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงเส้นทางขึ้นเขา การติดตั้งป้ายแนะนำสถานที่ รวมถึงการจัดจุดพักผ่อนให้นักท่องเที่ยวได้ สะดวกสบายมากขึ้น อีกด้านหนึ่ง ก็คือ เราก็พยายามส่งเสริมเรื่องความร่วมมือ ของชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมทำความสะอาดพื้นที่ การรณรงค์รักษา สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการฝึกอบรมให้กับคนในพื้นที่ เพื่อให้สามารถเป็นผู้นำ ท้องถิ่นได้และคอยแนะนำประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม และเรื่องราวของเขานางแก้วให้กับนักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้แล้วนะครับ อบต. เองก็ร่วมมือกับ หน่วยงานอื่น ๆ ทั้งในระดับอำเภอและจังหวัด จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม เช่น งานประเพณีท้องถิ่น หรือกิจกรรมแสดงสินค้าโอท็อป เพื่อดึงดูด นักท่องเที่ยวและสร้างรายได้กลับสู่ชุมชน พุดง่าย ๆ นะครับ ก็คือ ทางเรา พยายามทำทั้งเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน ความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยว และ ในขณะเดียวกันก็สร้างบรรยากาศให้เขานางแก้วมีความน่าสนใจมากขึ้น โดยไม่ ทิ้งเรื่องเอกลักษณ์และความเป็นธรรมชาติของพื้นที่ครับ ถ้าถามว่าการสนับสนุน ที่ทำมาแล้วเพียงพอและตรงกับความต้องการของชุมชนไม่นั้น ผมต้องบอกตรง ๆ ว่า มันอาจจะยังไม่เพียงพอร้อยเปอร์เซ็นต์นะครับ เพราะความต้องการของ ชุมชนมีหลายด้าน บางเรื่องก็ทำได้ทันที บางเรื่องก็ต้องใช้เวลาและงบประมาณ ค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เราพยายามทำก็คือฟังเสียงจากชาวบ้านหรือคน ในชุมชนก่อนเสมอ แล้วก็นำมาปรับใช้ในแผนงานของ อบต. เท่าที่ทรัพยากรทาง เรามี ผมเชื่อว่าแม้จะยังไม่ครอบคลุมทั้งหมด แต่ก็ถือว่าเราได้ตอบโจทย์ในหลาย ๆ เรื่อง ทั้งเรื่องการปรับปรุงเส้นทาง สิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยว ผมเองก็อยากให้การสนับสนุนมีความต่อเนื่อง และใน อนาคตเราจะพยายามหาความร่วมมือจากหลายหน่วยงานมากขึ้น เพื่อให้การ พัฒนาเขานางแก้วตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน ครับ ผมมองว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือความร่วมมือจากทุกฝ่ายครับ ทั้งชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น เพราะถ้าเราทำงานคนเดียวแน่นอนว่ามันก็ไปได้ไม่ไกล การ ท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือ อีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญก็คือการรักษาความ เป็นธรรมชาติและความสะดวกสบายของพื้นที่ เพราะเสน่ห์ของเขานางแก้วก็คือความ อุดมสมบูรณ์และความสงบ ถ้าเรารักษาตรงนี้ได้ นักท่องเที่ยวก็จะอยาก กลับมาเรื่อย ๆ ครับ สิ่งที อบต. น่าจะเพิ่มเติมก็คือเรื่องโครงสร้างพื้นฐานครับ อย่างถนน ทางเดินขึ้นเขา ป้ายบอกทาง รวมถึงระบบไฟฟ้าและน้ำในบางจุด

เพื่อให้นักท่องเที่ยวสะดวกมากขึ้น ขณะเดียวกันเราก็ควรที่จะพัฒนาบุคลากรในพื้นที่ ให้มีความรู้ในการดูแลนักท่องเที่ยว สิ่งที่ผมอยากเห็นก็คือกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนครับ เช่น การจัดงานแสดงสินค้าโอท็อป การจัดเทศกาลท้องถิ่น หรือกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับชาวบ้านได้จริง ๆ เช่น การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การเรียนรู้เรื่องราวตำนานเขานางแก้ว หรือแม้กระทั่งการทำอาหารพื้นบ้านร่วมกับคนในชุมชน กิจกรรมเหล่านี้จะไม่เพียงสร้างเสน่ห์ให้แหล่งท่องเที่ยว แต่ยังสร้างรายได้และความภาคภูมิใจให้กับคนในพื้นที่ด้วยครับ” (นายเด (นามสมมติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2568)

สรุปบทบาทการเสริมสร้างแหล่งท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่มีโครงการฟื้นฟูและส่งเสริมการท่องเที่ยวเขานางแก้ว ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ปรับปรุงเส้นทาง ป้ายบอกทาง จุดพักรถ และสิ่งอำนวยความสะดวก ควบคู่กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น ทำความสะอาด อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และฝึกอบรมคนในพื้นที่ให้เป็นผู้นำท้องถิ่น นอกจากนี้ยังร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและงานโอท็อป แม้การสนับสนุนยังไม่เพียงพอทั้งหมด แต่องค์การบริหารส่วนตำบลยังให้การฟังเสียงชุมชนพยายามพัฒนาต่อเนื่อง โดยเห็นว่าความร่วมมือทุกฝ่ายและการรักษาความเป็นธรรมชาติคือปัจจัยสำคัญขณะที่อนาคตควรเพิ่มโครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมเชื่อมโยงวิถีชีวิตกับวัฒนธรรมชุมชนเพื่อสร้างเสน่ห์และรายได้ที่ยั่งยืน

4.1.3 บทบาทการสร้างงานและการสร้างรายได้ให้กับชุมชนและประชาชน

สำหรับการฟื้นฟูและส่งเสริมการท่องเที่ยวเขานางแก้ว องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การปรับปรุงเส้นทางขึ้นเขา การติดตั้งป้ายแนะนำสถานที่และการจัดจุดพักรถเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ขณะเดียวกันยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ผ่านกิจกรรมทำความสะอาดพื้นที่ การอนุรักษ์รักษาสิ่งแวดล้อม และการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพคนในท้องถิ่นให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยว ถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของเขานางแก้วแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลยังได้ร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในระดับอำเภอและจังหวัด จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น งานประเพณีท้องถิ่นและงานแสดงสินค้าโอท็อป เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้กลับสู่ชุมชน โดยแนวทางการดำเนินงานมุ่งเน้นทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และการสร้างบรรยากาศที่น่าสนใจควบคู่ไปกับการรักษาเอกลักษณ์และความเป็นธรรมชาติของพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลยอมรับว่าการสนับสนุนที่ดำเนินการยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างครอบคลุมทั้งหมด เนื่องจากบางประเด็นต้องอาศัยเวลาและงบประมาณจำนวนมาก แต่ องค์การบริหารส่วนตำบล ได้พยายามรับฟังความคิดเห็นจาก

ประชาชนและนำมาปรับใช้ในแผนงานเท่าที่ทรัพยากรมีอยู่ แม้อาจยังไม่ครบถ้วน แต่ก็สามารถตอบสนองในหลายด้าน ทั้งการปรับปรุงเส้นทาง สิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในอนาคต ผู้ให้ข้อมูลเสนอว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ควรเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพิ่มเติม เช่น ถนน ทางเดินขึ้นเขา ป้ายบอกทาง ระบบไฟฟ้าและน้ำ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรในพื้นที่ให้มีความรู้ในการดูแลนักท่องเที่ยว อีกทั้งควรส่งเสริมกิจกรรมเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน เช่น งานเทศกาลท้องถิ่น กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ หรือการเรียนรู้การทำอาหารพื้นบ้านร่วมกับชุมชน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างเสน่ห์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว และก่อให้เกิดรายได้ควบคู่ไปกับความภาคภูมิใจของคนในพื้นที่ ปัจจัยสำคัญที่สุดที่ผู้ให้ข้อมูลเน้นย้ำ คือ ความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ เพราะการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไม่สามารถขับเคลื่อนได้จากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงลำพัง อีกทั้งยังจำเป็นต้องรักษาความเป็นธรรมชาติ ความสะอาด และความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ไว้ เพื่อคงไว้ซึ่งเสน่ห์ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

คำดังกล่าวการสัมภาษณ์

“ถ้าเรามองในภาพรวมแล้ว การท่องเที่ยวที่เขานางแก้วถือว่ามีส่วนช่วยสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนพอสมควรครับ ทั้งการขายอาหารพื้นบ้าน การจำหน่ายของที่ระลึก รวมไปถึงการบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ท่องเที่ยว ชาวบ้านจำนวนหนึ่งเริ่มมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว แต่ก็ต้องยอมรับว่ายังไม่ใช้ทุกครัวเรือนที่จะได้รับประโยชน์โดยตรง บางกลุ่มได้มาก บางกลุ่มได้ไม่เท่าเทียม เราจึงพยายามหาวิธีที่จะทำให้รายได้กระจายทั่วถึงมากขึ้น อบต. เองก็มีการจัดทำโครงการหลายอย่างครับ เช่น การจัดอบรมอาชีพด้านการบริการ การแปรรูปอาหารและผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน รวมทั้งการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ทำงานเกี่ยวกับสินค้าท้องถิ่น เราก็พยายามช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จักเขานางแก้วมากขึ้น เมื่อคนมาเที่ยวเยอะขึ้น ชาวบ้านก็จะมีโอกาสขายสินค้าและให้บริการมากขึ้นเช่นกัน ต้องเรียนตามตรงครับว่าปัจจุบันยังไม่ทั่วถึงนัก เพราะกลุ่มที่อยู่ใกล้พื้นที่ท่องเที่ยวจะได้ประโยชน์มากกว่า ส่วนกลุ่มที่อยู่ห่างออกไปหรือไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวก็อาจได้รับโอกาสน้อยกว่า ตรงนี้ อบต. กำลังพยายามหาทางเชื่อมโยงกิจกรรม เช่น การนำสินค้าจากหมู่บ้านอื่น ๆ มาจำหน่ายในพื้นที่ การสร้างตลาดร่วมกัน เพื่อให้ทุกคนรอบครัวมีรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมมากขึ้น สิ่งที่ผมอยากเห็นคือการสนับสนุนที่เป็นรูปธรรม เช่น การสร้างตลาดนัดท่องเที่ยวในพื้นที่ การทำเครือข่ายสินค้าชุมชน การฝึกอบรมเรื่องการตลาดออนไลน์และการบริการ รวมถึงการยกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการของชุมชนให้ได้คุณภาพที่นักท่องเที่ยวเชื่อมั่น นอกจากนี้ การ

ประชาสัมพันธ์ก็สำคัญมาก หากเราทำให้เขานางแก้วเป็นที่รู้จักในวงกว้าง นักท่องเที่ยวก็จะเพิ่มขึ้น และชาวบ้านก็จะมีโอกาสขายของได้มากขึ้นตามไปด้วย ผมเชื่อว่าเป็นไปได้ครับ ถ้าเราพัฒนาร่วมกันอย่างจริงจัง ทั้งชุมชน ภาครัฐ และเอกชน ถ้าเราสามารถปรับปรุงสถานที่ให้มีความสะดวกสบาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม และมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย นักท่องเที่ยวก็จะเข้ามามากขึ้น รายได้ก็จะเพิ่มขึ้นตาม แต่สิ่งสำคัญคือเราต้องทำอย่างยั่งยืนครับ ไม่ใช่แค่เรื่องรายได้อย่างเดียว แต่ต้องรักษาธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ เพราะนี่คือเสน่ห์ที่แท้จริงที่นักท่องเที่ยวอยากมาสัมผัส ถ้าเราทำได้ เขานางแก้วจะกลายเป็นแหล่งรายได้หลักของชุมชนอย่างแน่นอน” (นายเด (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2568)

สรุปบทบาทการสร้างงานและการสร้างรายได้ให้กับชุมชนและประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ได้ดำเนินโครงการฟื้นฟูและส่งเสริมการท่องเที่ยวเขานางแก้วอย่างต่อเนื่อง ทั้งการปรับปรุงเส้นทาง ป้ายแนะนำสถานที่ และจุดพักผ่อน รวมถึงการจัดกิจกรรมกับชุมชน เช่น การทำความสะอาด การรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อม และการฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวทางวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งยังร่วมมือกับหน่วยงานระดับอำเภอและจังหวัดในการจัดงานประเพณีและสินค้าโอท็อป เพื่อสร้างรายได้และดึงดูดนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนยังไม่ครอบคลุมทุกความต้องการของชุมชน เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและเวลา แต่ อบต. ก็พยายามรับฟังความคิดเห็นและปรับใช้ในแผนงานเท่าที่ทำได้ ในอนาคตควรเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพิ่มเติม เช่น ถนน ทางเดินขึ้นเขา ระบบไฟฟ้าและน้ำ พร้อมทั้งส่งเสริมกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลย้ำว่าการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และควบคู่ไปกับการรักษาความสะอาด ความเป็นธรรมชาติ และความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ เพื่อคงไว้ซึ่งเสน่ห์ของเขานางแก้วและสร้างการท่องเที่ยวที่ต่อเนื่องอย่างยั่งยืน

4.1.4 บทบาทการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้มีคุณภาพและยั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทหลักในการดูแลและพัฒนาพื้นที่ โดยได้ดำเนินการเพื่อยกระดับความพร้อมของเขานางแก้วในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ทั้งในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทางเดิน ห้องสุขา การจัดการขยะ รวมถึงมาตรการด้านความปลอดภัย ซึ่งได้มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดเจ้าหน้าที่ดูแล นอกจากนี้ยังมีการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อเผยแพร่และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น โดยภาพรวมถือว่าน่าพึงพอใจ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความประทับใจทั้งในด้านธรรมชาติและความเป็นมิตรของชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ยังคงมีประเด็นที่

จำเป็นต้องพัฒนาเพิ่มเติม อาทิ มาตรฐานการบริการ และการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในอนาคตควรมีการพัฒนาหลายด้านเพิ่มเติม เช่น การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก อาทิ ป้ายบอกทาง พื้นที่พักผ่อน จุดถ่ายภาพ รวมถึงการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกด้านข้อมูล อีกทั้งควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาในพื้นที่นานขึ้นและกลับมาเยือนอีกครั้ง ด้านการประชาสัมพันธ์ยังถือว่ามีความสำคัญ โดยส่วนใหญ่ดำเนินการผ่านช่องทางขององค์การบริหารส่วนตำบลและความร่วมมือของชุมชน แต่ยังคงต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติมจากหน่วยงานภาครัฐระดับสูงและภาคเอกชน เพื่อขยายผลให้เขานางแก้วเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเป้าหมายสำคัญคือการสร้างมาตรฐานการบริการที่ผสมผสานความอบอุ่นและความเป็นกันเองตามวิถีชุมชน ควบคู่ไปกับการยกระดับคุณภาพการบริการให้เป็นที่ยอมรับ หากนักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสได้ถึงความงดงามของธรรมชาติ ความโดดเด่นทางวัฒนธรรม และความประทับใจจากการต้อนรับของชุมชนในพื้นที่ เขานางแก้วจะมีใช้เพียงแหล่งท่องเที่ยว แต่จะกลายเป็นจุดหมายที่นักท่องเที่ยวต้องการกลับมาเยือนอีกครั้งอย่างแน่นอน

คำดังกล่าวการสัมภาษณ์

“อบต. มีหน้าที่หลักในการดูแลและพัฒนาพื้นที่ครับ เราก็พยายามทำให้เขานางแก้วมีความพร้อมสำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยว ทั้งเรื่องการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทางเดิน ห้องน้ำ การจัดการขยะ รวมถึงเรื่องความปลอดภัย เราประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดเจ้าหน้าที่ดูแล และในด้านประชาสัมพันธ์ก็พยายามใช้สื่อทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อให้คนรู้จักเขานางแก้วมากขึ้น โดยรวมถือว่าน่าพอใจครับ นักท่องเที่ยวที่มาเยือนส่วนใหญ่ก็รู้สึกประทับใจกับธรรมชาติและความเป็นกันเองของชาวบ้าน แต่ถ้าถามว่าดีพอแล้วไหม ผมก็ยังคิดว่ายังมีจุดที่ต้องปรับปรุง เช่น เรื่องมาตรฐานการบริการ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งที่เรากำลังพยายามพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ผมคิดว่าควรพัฒนาในหลายด้านครับ ทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้ายบอกทาง ที่พักผ่อนหย่อนใจ จุดถ่ายรูปรวมถึงบริการด้านข้อมูล เช่น การมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่ให้คำแนะนำได้ และอีกส่วนที่สำคัญคือการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย จะช่วยให้นักท่องเที่ยวอยู่นานขึ้นและกลับมาอีก พูดตามตรงครับว่าเรื่องประชาสัมพันธ์ยังไม่เพียงพอเท่าที่ควร เราใช้ช่องทางของ อบต. และชุมชนช่วยกันประชาสัมพันธ์อยู่ แต่ก็ยังอยากให้มีการสนับสนุนจากหน่วยงานใหญ่ ๆ หรือภาคเอกชนเข้ามาช่วย เพื่อให้เขานางแก้วเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นกุญแจสำคัญที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว ผมอยากเห็นการบริการที่อบอุ่นและเป็นกันเองแบบวิถีชุมชน แต่ก็มีมาตรฐานในระดับที่นักท่องเที่ยวรู้สึก

มันใจครับ อยากให้เขามาที่นี่แล้วทั้งประทับใจในธรรมชาติ ประทับใจในวัฒนธรรม และที่สำคัญคือประทับใจในรอยยิ้มและการต้อนรับของคนในพื้นที่ ถ้าเราทำได้แบบนี้ เขานางแก้วจะไม่ใช้แค่แหล่งท่องเที่ยว แต่จะเป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวอยากกลับมาอีกครั้งแน่นอน” (นายเด (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2568)

สรุปบทบาทการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้มีคุณภาพและยั่งยืน องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทสำคัญในการดูแลและพัฒนาพื้นที่เขานางแก้วเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ความสะอาด ปลอดภัย และการประชาสัมพันธ์ โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความประทับใจในธรรมชาติและความเป็นมิตรของชุมชน อย่างไรก็ตาม ยังมีความจำเป็นต้องพัฒนามาตรฐานการบริการ การจัดการสิ่งแวดล้อม และขยายการประชาสัมพันธ์ให้กว้างขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวและจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เป้าหมายคือสร้างบริการที่ผสมผสานความอบอุ่นตามวิถีชุมชนกับมาตรฐานที่นักท่องเที่ยวยอมรับ เพื่อให้นักท่องเที่ยวประทับใจทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรม และการต้อนรับ จนนำไปสู่การกลับมาเยือนซ้ำ

4.1.5 บทบาทการพัฒนาศักยภาพประชาชนในท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลใหม่มีการจัดการอบรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริการนักท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์และอาหารท้องถิ่น ตลอดจนกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนสามารถปรับตัวและใช้ประโยชน์จากโอกาสทางการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ยังมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น มหาวิทยาลัย และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อให้การอบรมมีความหลากหลายและมีคุณภาพยิ่งขึ้น สำหรับศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ ถือว่ามีอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากชาวบ้านมีอัธยาศัยไมตรี ยิ้มแย้มแจ่มใส และพร้อมให้การต้อนรับนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงความพร้อมในเชิงมาตรฐาน ยังมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม ทั้งในด้านมาตรฐานการบริการ การจัดการพื้นที่ และองค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง การพัฒนาศักยภาพของชุมชนในด้านการท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญกับทุกมิติ แต่หากจัดลำดับความสำคัญ ควรเริ่มจากการพัฒนาทักษะด้านการบริการ เนื่องจากเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวสัมผัสได้โดยตรง รองลงมาคือการพัฒนาทักษะด้านภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษขั้นพื้นฐานเพื่อการสื่อสาร และด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการดูแลรักษาพื้นที่ให้สะอาดและสวยงามถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือน ในส่วนของการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนอย่างเต็มที่ เนื่องจากคนรุ่นใหม่มีความคิดสร้างสรรค์ มีความทันสมัย และมีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสามารถนำมาใช้ต่อยอดการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดทำสื่อออนไลน์ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ

สังคมออนไลน์ รวมถึงการออกแบบกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบลจึงได้เปิดโอกาสให้เยาวชนและคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมและกระบวนการตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ สุดท้ายนี้ การพัฒนาศักยภาพของประชาชนควรเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มิใช่เพียงการจัดอบรมครั้งเดียวแล้วสิ้นสุด แต่ควรมีการฝึกอบรมซ้ำและหลากหลายหัวข้อ เช่น การบริหารจัดการกลุ่มท่องเที่ยว การตลาดออนไลน์ การดูแลรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเสริมสร้างความรู้ด้านภาษา หากประชาชนมีความรู้และทักษะที่ครอบคลุมทุกด้าน ก็จะสามารถใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มศักยภาพ และทำให้การท่องเที่ยวในชุมชนเกิดความมั่นคงและยั่งยืน

คำดังกล่าวการสัมภาษณ์

“อบต. เรามีการจัดอบรมอยู่เรื่อย ๆ ครับ โดยเฉพาะเรื่องการบริหารนักท่องเที่ยว การทำอาหารและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น รวมถึงกิจกรรมสร้างความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ชาวบ้านสามารถปรับตัวและใช้โอกาสจากการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ บางครั้งเราก็ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น มหาวิทยาลัย หรือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อให้การอบรมมีความหลากหลายมากขึ้น ศักยภาพของคนในชุมชนถือว่ามีความพร้อมพอสมควรครับ เพราะคนที่นี่มีน้ำใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส และพร้อมต้อนรับผู้มาเยือน แต่ถ้าถามว่าเพียงพอแล้วหรือยัง ผมคิดว่ายังต้องพัฒนาอีก ทั้งในเรื่องของมาตรฐานการบริการ การจัดการพื้นที่ และความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวที่ทันสมัย เพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพจริง ๆ แล้วทุกด้านสำคัญหมดเลยครับ แต่ถ้าให้เรียงลำดับ ผมคิดว่าควรเริ่มจากเรื่องบริการก่อน เพราะเป็นสิ่งที่ยกท่องเที่ยวสัมผัสได้โดยตรง ต่อมาคือเรื่องภาษา อย่างน้อยภาษาอังกฤษเบื้องต้นก็ควรสื่อสารได้ และอีกด้านที่สำคัญคือการจัดการสิ่งแวดล้อม เพราะถ้าเราดูแลพื้นที่ไม่ดี นักท่องเที่ยวก็จะไม่ประทับใจ การพัฒนาเหล่านี้ต้องทำควบคู่กันไปครับแน่นอนครับ เราอยากให้นักท่องเที่ยวรุ่นใหม่เข้ามาสัมผัสแบบเบา ๆ เพราะเขามีความคิดสร้างสรรค์ ทันสมัย และเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งตรงนี้สามารถช่วยต่อยอดการท่องเที่ยวได้ เช่น การทำสื่อออนไลน์ การโปรโมตผ่านโซเชียลมีเดีย หรือการออกแบบกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว อบต. เองก็พยายามเปิดเวทีให้เยาวชนและคนรุ่นใหม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมและการตัดสินใจ ผมมองว่าการพัฒนาคนต้องทำอย่างต่อเนื่องครับ ไม่ใช่ทำแค่ครั้งเดียวแล้วจบ เราควรมีการอบรม ซ้ำ ๆ และหลากหลายหัวข้อ เช่น การบริหารจัดการกลุ่มท่องเที่ยว การตลาดออนไลน์ การรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสร้างความรู้ด้านภาษา ถ้าชาวบ้านเรามีความรู้และทักษะครบทุกด้าน เขาก็จะสามารถใช้

ประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้เต็มที่ และที่สำคัญคือทำให้การท่องเที่ยวในชุมชนมีความยั่งยืน เปลี่ยนเป็นภาษาทางการหน่อย” (นายเด (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2568)

สรุปบทบาทการพัฒนาศักยภาพประชาชนในท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่มีการจัดอบรมอย่างต่อเนื่องในด้านการบริการนักท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อเพิ่มความหลากหลาย ศักยภาพของคนในชุมชนมีอยู่พอสมควร แต่ยังต้องพัฒนาเพิ่มเติม ทั้งด้านมาตรฐานการบริการ การจัดการพื้นที่ และความรู้ด้านการท่องเที่ยวสมัยใหม่ ด้านที่ควรให้ความสำคัญลำดับแรกคือ การบริการ รองลงมาคือทักษะภาษา และการจัดการสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกัน อบต. ยังสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยใช้ความรู้ด้านเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลช่วยส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ การพัฒนาคนต้องอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทั้งการจัดการกลุ่มท่องเที่ยว การตลาดออนไลน์ การดูแลสิ่งแวดล้อม และการเสริมทักษะภาษา เพื่อให้ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ และทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

4.1.6 บทบาทการสร้างและพัฒนากิจการให้บริการการท่องเที่ยวชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่มีหน้าที่หลักในการดูแลและพัฒนาพื้นที่เขานางแก้วให้พร้อมสำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยว ทั้งด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทางเดิน ห้องน้ำ การจัดการขยะ รวมถึงความปลอดภัย โดยมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดเจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ นอกจากนี้ อบต. ยังดำเนินการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทั้งออนไลน์และออฟไลน์เพื่อเพิ่มการรับรู้ของประชาชนต่อแหล่งท่องเที่ยว โดยรวม คุณภาพการบริการนักท่องเที่ยวถือว่ามีความน่าพึงพอใจ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประทับใจกับธรรมชาติและความเป็นกันเองของชุมชน อย่างไรก็ตาม ยังมีบางด้านที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม เช่น มาตรฐานการบริการและการจัดการสิ่งแวดล้อม การพัฒนาบริการเพิ่มเติมครอบคลุมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้ายบอกทาง จุดพักผ่อน และจุดถ่ายรูป การจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้ข้อมูล รวมถึงการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อเพิ่มระยะเวลาการพักและสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว สำหรับการประชาสัมพันธ์ ปัจจุบันยังไม่เพียงพอ แม้จะมีการใช้ช่องทางของ อบต. และชุมชนร่วมกันประชาสัมพันธ์ แต่ยังต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานระดับจังหวัดและภาคเอกชน เพื่อเพิ่มการรับรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลมุ่งเน้นให้การบริการเป็นไปอย่างอบอุ่นและเป็นกันเองตามวิถีชุมชน พร้อมมาตรฐานที่สร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้มาเยือนประทับใจทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม และการต้อนรับของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะทำให้เขานางแก้วเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการกลับมาเยือนซ้ำ

คำดังกล่าวการสัมภาษณ์

“อบต. มีหน้าที่หลักในการดูแลและพัฒนาพื้นที่ครับ เราก็พยายามทำให้เขานางแก้วมีความพร้อมสำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยว ทั้งเรื่องการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทางเดิน ห้องน้ำ การจัดการขยะ รวมถึงเรื่องความปลอดภัย เราประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดเจ้าหน้าที่ดูแล และในด้านประชาสัมพันธ์ก็พยายามใช้สื่อทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อให้คนรู้จักเขานางแก้วมากขึ้น โดยรวมถือว่าน่าพอใจครับ นักท่องเที่ยวที่มาเยือนส่วนใหญ่อีกก็รู้สึกประทับใจกับธรรมชาติและความเป็นกันเองของชาวบ้าน แต่ถ้าถามว่าดีพอแล้วไหม ผมก็ยังคิดว่ายังมีจุดที่ต้องปรับปรุง เช่น เรื่องมาตรฐานการบริการ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งที่เรากำลังพยายามพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ผมคิดว่าควรพัฒนาในหลายด้านครับ ทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้ายบอกทาง ที่พักผ่อนหย่อนใจ จุดถ่ายรูป รวมถึงบริการด้านข้อมูล เช่น การมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่ให้คำแนะนำได้ และอีกส่วนที่สำคัญคือการจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย จะช่วยให้นักท่องเที่ยวอยู่ยาวนานขึ้นและกลับมาอีก พูดตามตรงครับว่าเรื่องประชาสัมพันธ์ยังไม่เพียงพอเท่าที่ควร เราใช้ช่องทางของ อบต. และชุมชนช่วยกันประชาสัมพันธ์อยู่ แต่ก็ยังอยากให้มีการสนับสนุนจากหน่วยงานใหญ่ ๆ หรือภาคเอกชนเข้ามาช่วย เพื่อให้เขานางแก้วเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นกุญแจสำคัญที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว ผมอยากเห็นการบริการที่อบอุ่นและเป็นกันเองแบบวิถีชุมชน แต่ก็มีมาตรฐานในระดับที่นักท่องเที่ยวรู้สึกมั่นใจครับ อยากให้เขามาที่นี่แล้วประทับใจในธรรมชาติ ประทับใจในวัฒนธรรม และที่สำคัญคือประทับใจในรอยยิ้มและการต้อนรับของคนในพื้นที่ ถ้าเราทำได้แบบนี้ เขานางแก้วจะไม่ใช่แค่แหล่งท่องเที่ยว แต่จะเป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวอยากกลับมาอีกครั้งแน่นอน” (นายเด (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2568)

สรุปบทบาทการสร้างและพัฒนาการให้บริการการท่องเที่ยวชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่มีหน้าที่ดูแลและพัฒนาพื้นที่เขานางแก้วให้พร้อมสำหรับนักท่องเที่ยว ทั้งด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย และการประชาสัมพันธ์ แม้ว่าการบริการในปัจจุบันจะน่าพึงพอใจและนักท่องเที่ยวประทับใจกับธรรมชาติและความเป็นกันเองของชุมชน แต่ยังมีบางด้านที่ควรพัฒนาเพิ่มเติม เช่น มาตรฐานการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก และการจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มความประทับใจและระยะเวลาการพัก นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์ยังควรได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมจากหน่วยงานภายนอก อบต. มุ่งเน้นการบริการที่อบอุ่นเป็นกันเองตามวิถีชุมชน พร้อมมาตรฐานสร้างความมั่นใจ เพื่อให้นักท่องเที่ยวประทับใจและกลับมาเยือนซ้ำ

4.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว ในพื้นที่ตำบลลำใหม่

4.2.1 การมีส่วนร่วมในการประชุม

เวลาที่มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเขานางแก้ว ข้าพเจ้ามักจะมีแกนนำหลักเข้ามาขับเคลื่อนอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์โอท็อปวิถี หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้าพเจ้าก็มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเหล่านี้มาโดยตลอด ทำให้พอจะเข้าใจแนวทางการจัดการและการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้วในระดับหนึ่ง โดยส่วนมาก การประชุมจะเชิญเฉพาะแกนนำ ผู้นำชุมชน หรือผู้นำศาสนาเข้าร่วม ข้าพเจ้าเองเคยได้เข้าร่วมประชุมอยู่บ้าง เนื่องจากมีการค้าขายอยู่ที่แหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว จึงได้รับโอกาสเข้าร่วมการประชุมในบางครั้ง ในการประชุมแต่ละครั้งจะมีการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งส่วนใหญ่ก็มักจะสะท้อนประเด็นเกี่ยวกับการค้าขาย เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรายได้โดยตรง สำหรับข้าพเจ้า แม้จะไม่ได้เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง แต่ก็อยากเสนอความคิดเห็นเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาอยู่เสมอ เนื่องจากเชื่อว่าการพัฒนาที่ดีจะช่วยสร้างรายได้ทั้งแก่ตนเองและคนในชุมชน

ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์

“ก่อนอื่นต้องบอกก่อนว่า เวลาที่มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเขานางแก้ว ดิฉันมักจะเป็นแกนนำหลักอยู่ตลอด ไม่ว่าจะเป็นการประชุมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์โอท็อปวิถี หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ก็จะเป็นตัวดิฉันเองที่ขับเคลื่อนงานเหล่านี้มาโดยตลอด ทำให้พอจะเข้าใจแนวทางการจัดการและการวางแผนพัฒนาของแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้วในระดับหนึ่งส่วนมากเขาจะจัดประชุมจะเรียกเฉพาะแกนนำหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาประชุมตอนประชุมเขาได้เปิดโอกาสให้แกนนำพูดถึงปัญหาและะความต้องการในการจัดการวางแผน” (นางมีเอ ละคร (นามสมมติ) การสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2568)

“เคยเข้าการประชุมเกี่ยวกับเขานางแก้วเป็นบางครั้งเพราะว่าส่วนมากแล้วเขาจะเรียกผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนามาประชุม ซึ่งกะขายของที่สถานที่ท่องเที่ยวเขานางแก้วอยู่แล้ว เลยได้มีโอกาสเขาประชุมบางครั้ง ในตอนประชุมเขาได้เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้แสดงความคิดเห็นส่วนมากแล้วก็จะพูดถึงในเรื่องค้าขาย เพราะกะนั้นเคยขายอยู่ที่ตรงนั้น สำหรับกะแล้วไม่จำเป็นต้องประชุมบ่อยจะให้ทุกครั้งที่ประชุมแล้วอยากให้คำเสนอให้ปรับปรุงดีขึ้นอยู่ตลอดเพราะจะสร้างรายได้

ให้กะเองและคนในชุมชน“ (นายกอเดร์ (นามสมมุติ) การสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2568)

สรุปการมีส่วนร่วมในการประชุม ชุมชนมีบทบาทเป็นแกนนำหลักในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเขานางแก้วมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการประชุมในเรื่องผลิตภัณฑ์โอท็อปวิถิ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว ทำให้พอมีความเข้าใจในแนวทางการจัดการและการวางแผนพัฒนาของแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้วอยู่ในระดับหนึ่ง โดยทั่วไป การประชุมที่จัดขึ้นมักจะเชิญแกนนำหรือผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น ผู้นำชุมชน และผู้นำศาสนา ซึ่งในบางครั้งดิฉันก็ได้รับเชิญเข้าร่วมด้วย เนื่องจากเคยมีประสบการณ์ขายของบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวเขานางแก้ว จึงมีโอกาสดำเนินการเข้าร่วมประชุมเป็นบางครั้ง

4.2.2 การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา

โดยส่วนใหญ่แล้ว เมื่อเกิดปัญหาภายในชุมชนหรือในพื้นที่ มักจะมีคนในพื้นที่ทำหน้าที่ดูแลและเป็นผู้เสนอปัญหาไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เช่น ปัญหาเรื่องน้ำและถนน ซึ่งทางชุมชนจะประสานไปยังอบต.เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ที่ดูแลพื้นที่เขานางแก้วส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่เอง ไม่ได้มีการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของอบต.เข้ามาดูแลโดยตรง ทุกครั้งที่เกิดปัญหา หากเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ในระดับชุมชน ชาวบ้านก็จะร่วมกันแก้ไขในเบื้องต้น นอกจากนี้ หากมีประเด็นที่ต้องพิจารณาร่วมกัน มักจะมีการจัดประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้รับฟังและแสดงความคิดเห็น เช่น ในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุ เด็กขับรถตกข้างทาง ชาวบ้านได้หารือร่วมกันและมีข้อเสนอให้ติดตั้งห่วงยางบริเวณหัวโค้งที่มีความเสี่ยง เพื่อลดความรุนแรงจากอุบัติเหตุ อีกทั้งยังมีการจัดเวรยามดูแลหรือคอยตักเตือนผู้ที่ขับขี่ไม่ให้ใช้ความเร็วหรือขับขี่ด้วยความประมาท และหากเกิดเหตุฉุกเฉินก็สามารถแจ้งเจ้าหน้าที่ให้เข้ามาช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที สำหรับพื้นที่เขานางแก้ว ในอดีตไม่เคยมีเหตุการณ์ร้ายแรง เช่น การลักพาตัวหรือการกระทำอันเป็นอันตรายต่อร่างกายและชีวิต อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ชุมชนยังคงกังวล คือ พฤติกรรมของเด็กและเยาวชน รวมถึงคนหนุ่มสาวที่ขึ้นไปใช้พื้นที่ร่วมกันแบบสองต่อสอง ทั้งที่ยังไม่ได้เป็นคู่สมรส ซึ่งสร้างความไม่สบายใจแก่คนในชุมชน ปัจจุบัน ปัญหาหลักของพื้นที่เขานางแก้วยังคงเป็นเรื่องน้ำ เนื่องจากภูเขาที่มีความสูง การสูบน้ำขึ้นไปยังพื้นที่จึงทำได้ยากจำกัด ทำให้น้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการและกลายเป็นอุปสรรคสำคัญของพื้นที่ ส่วนในด้านไฟฟ้า ขณะนี้ได้มีการนำระบบพลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาร์เซลล์) เข้ามาใช้ในบางจุดแล้ว และมีแนวโน้มว่าในอนาคต พื้นที่จะปรับเปลี่ยนไปใช้ระบบพลังงานโซลาร์เซลล์อย่างเต็มรูปแบบด้านการจัดการพื้นที่ มีการเก็บค่าบริการในบางส่วน เช่น ค่าฝากรถ และค่าบริการเช่าเต็นท์สำหรับนักท่องเที่ยวที่ประสงค์จะพักค้างแรม ซึ่งถือเป็นรายได้หลักของพื้นที่ในปัจจุบัน

คำดังกล่าวการสัมภาษณ์

“ส่วนใหญ่แล้วเวลามีปัญหาทางคนในชุมชนหรือคนในพื้นที่ที่ที่อยู่ดูแลในแต่ละครั้ง ก็จะเสนอปัญหาเกือบต. อย่างเช่นเรื่องน้ำ เรื่องถนน ทางเราก็จะบอกกับอบต. เพื่อที่จะให้ออบเนี่ยะ ส่งเสริมในเรื่องงบประมาณ ต้องบอกก่อนว่าเจ้าหน้าที่ที่ดูแลพื้นที่เขานางแก้วก็จะเป็นคนในพื้นที่ที่ดูแล ไม่ได้ให้เจ้าหน้าที่ของอบต. มาดูแล ส่วนทุกครั้งที่เจอปัญหาเนี่ยะ ถ้าเกิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง ทางเราสามารถแก้ไขเองได้ ทางเราก็จะแก้ไขในส่วนตรงนั้น อยากที่พูดเลยนะ เวลามีสปัญหาหรือจะปรับปรุงอะไร ก็จะจัดประชุมมากกว่า เพื่อให้คนชุมชนรับฟังด้วย และก็แสดงความคิดเห็น” (นางตีเมาะ (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2568)

“ถ้าเกิดอุบัติเหตุขึ้นมา อย่างเช่น เด็กขับรถแล้วตกข้างทาง ชาวบ้านเราก็ได้มาคุยกันว่าจะหาวิธีแก้ไขยังไงดี ก็มีการเสนอให้อาเภวยางไปตั้งไว้ตรงหัวโค้งที่เสี่ยง เพื่อลดความรุนแรงเวลามีอุบัติเหตุ อีกอย่างก็อาจจะมีคนมาคอยดูแลหรือเตือนผู้ที่ขับรถ ว่าตรงนี้ไม่ควรขับเร็วหรืออันตรายแรงเกินไป แล้วถ้าเกิดมีเหตุฉุกเฉินขึ้นมา ก็จะได้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่มาช่วยได้ทันที

ส่วนพื้นที่เขานางแก้ว ที่ผ่านมาก็ไม่เคยมีเหตุร้ายแรงอะไร อย่างการลักพาตัวหรือข่มขืนไม่เคยเกิดขึ้นเลย แต่สิ่งที่ชาวบ้านยังเป็นห่วง ก็คือเรื่องพฤติกรรมของเด็ก ๆ หรือคนหนุ่มสาวที่ขึ้นไปใช้พื้นที่อยู่ด้วยกันสองต่อสอง ทั้งที่ยังไม่ได้เป็นสามเณรหรือ ซึ่งทำให้ชาวบ้านรู้สึกไม่สบายใจอยู่บ้าง” (นางมีเมาะ (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2568)

“ตอนนี้ปัญหาหลักของเขานางแก้วก็ยังเป็นเรื่องน้ำอยู่ครับ เพราะว่าตัวเขาน้ำมันอยู่สูง เวลาเราสูบน้ำขึ้นไป น้ำมันก็ขึ้นได้ไม่เยอะ ไม่พอใช้ ก็เลยเป็นอุปสรรคใหญ่ของพื้นที่เลย

ส่วนเรื่องไฟ ตอนนี้มีการเอาโซล่าเซลล์เข้ามาใช้แล้วครับ ติดตั้งไว้ใช้ในบางจุด แล้วก็คาดว่าต่อไปในอนาคต ไฟฟ้าที่นี้น่าจะเปลี่ยนมาใช้ระบบโซล่าเซลล์เต็มรูปแบบเลย

ในด้านการจัดการพื้นที่ ตอนนี้ก็จะมีการเก็บค่าบริการต่าง ๆ อย่างเช่น ค่าฝากรถ หรือบริการเช่าเต็นท์สำหรับนักท่องเที่ยวที่อยากมาพักค้าง ซึ่งก็ถือว่าเป็นรายได้หลักของพื้นที่เหมือนกัน” (นายมะ (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2568)

สรุปการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา เวลามีสปัญหาในพื้นที่ เขานางแก้วจะมีคนในชุมชนเป็นผู้ดูแลและเสนอเรื่องไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น เรื่องน้ำหรือถนน หากเป็นปัญหาที่แก้เองได้ ชุมชนก็จะช่วยกันแก้ แต่ถ้าเป็นเรื่องใหญ่ก็มักจะมีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากชาวบ้าน เช่น

กรณีอุบัติเหตุ ชาวบ้านเสนอให้นำห่วงยางมาตั้งตามจุดเสี่ยงหรือมีคนคอยเตือนผู้ขับขี่ พื้นที่นี้ไม่เคยเกิดเหตุร้ายแรง แต่ชาวบ้านกังวลพฤติกรรมของวัยรุ่นที่ขึ้นมาใช้พื้นที่แบบไม่เหมาะสม ปัญหาหลักในปัจจุบันยังคงเป็นเรื่องน้ำ เพราะสูบน้ำได้ไม่เพียงพอ ส่วนไฟฟ้ามีการเริ่มใช้โซล่าเซลล์แล้ว และคาดว่าจะขยายเต็มรูปแบบในอนาคต ด้านการจัดการ มีการเก็บค่าบริการ เช่น ฝากรถ และค่าเช่าเต็นท์ ซึ่งเป็นรายได้สำคัญของพื้นที่

4.2.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม

พื้นที่เขานางแก้วมีหลายหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาชุมชน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) โรงเรียนในพื้นที่ รวมถึงอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กิจกรรมหลักที่ดำเนินการเป็นประจำ ได้แก่ การเก็บขยะเพื่อรักษาความสะอาด โดยเฉพาะทางโรงเรียนจะนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเขานางแก้ว ซึ่งถือเป็นการสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ OTOP ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเขานางแก้ว การจำหน่ายผลิตภัณฑ์เริ่มต้นในพื้นที่ เช่น ขนมจากที่นิยมจำหน่ายในงานสำคัญของหมู่บ้านปอเมาะ ขนมดอกจอกที่มีการสั่งซื้อเพื่อจำหน่ายนอกพื้นที่ และขนมเจาะหู ส่วนผลิตภัณฑ์ทองม้วนเคยมีชื่อเสียงมากที่สุด แต่ปัจจุบันไม่สามารถผลิตได้เนื่องจากอุปกรณ์ได้รับความเสียหายจากอุทกภัย จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณและอุปกรณ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อฟื้นฟูและต่อยอดการผลิต กิจกรรมอื่น ๆ ที่จัดขึ้นบนเขานางแก้ว เช่น การเดิน-วิ่งที่จัดโดยเทศบาล และการประชุมหรือกิจกรรมของชุมชน แม้ว่าจะมีชาวบ้านบางส่วนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา ความสะดวก หรือขาดการรับทราบข่าวสาร แต่โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านให้ความร่วมมืออย่างสูง เพราะตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อส่วนรวม จากการสังเกต พบว่าผู้นำชุมชนและสมาชิกมีความสนใจและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกิจกรรมที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน เช่น การเก็บขยะหรือกิจกรรมเดิน-วิ่ง ซึ่งช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน อีกทั้งกิจกรรมเหล่านี้ยังมีผลต่อการเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน โดยพบว่าประมาณร้อยละ 90 ของชาวบ้านให้ความร่วมมือเต็มใจ และกิจกรรมส่วนใหญ่สามารถดำเนินการได้จริงและเกิดผลเชิงบวกต่อชุมชนอย่างชัดเจน

คำดังกล่าวการสัมภาษณ์

“ในพื้นที่ของเราก็มีหลายหน่วยงานที่เข้ามาช่วยจัดกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็น อบต. อบจ. โรงเรียนในพื้นที่ รวมถึง อสม. กิจกรรมหลัก ๆ ที่ทำกันบ่อยก็คือ การเก็บขยะ เพื่อดูแลรักษาความสะอาด โดยเฉพาะทางโรงเรียนเอง ก็มักจะพา

เด็ก ๆ ขึ้นไปช่วยเก็บขยะ แล้วก็เล่าเรื่องราวความเป็นมาของเขานางแก้วไปพร้อมกันด้วย นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมสินค้า OTOP ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเขานางแก้วด้วย เริ่มแรกก็ขายกันในพื้นที่ก่อน อย่างเช่นขนมจาก ที่มักจะขายในงานสำคัญของหมู่บ้านปอเยาะ รวมถึงขนมดอกจอก ที่บางครั้งมีคนสั่งแล้วก็เอาไปขายข้างนอก และขนมเจาะหู ส่วนที่เคยดังที่สุดก็คือ “ทองม้วน” แต่ตอนนี้ทำไม่ได้แล้ว เพราะอุปกรณ์ถุบน้ำท่วมเสียหายหมด ต้องรอหน่วยงานมาช่วยหรือจัดหางบประมาณใหม่ ซึ่งในฐานะผู้นำชุมชนตอนนี้ ก็พยายามหาทางจัดหาอุปกรณ์เพื่อที่จะต่อยอดและทำผลิตภัณฑ์นี้ขึ้นมาอีกครั้ง กิจกรรมอื่น ๆ ที่จัดบนเขานางแก้วก็มีเหมือนกัน เช่น การเดิน-วิ่ง ที่เทศบาลมาจัด หรือการประชุมและกิจกรรมของชุมชนต่าง ๆ ถึงแม้ว่าจะมีชาวบ้านบางส่วนที่ไม่ค่อยได้เข้าร่วม อาจจะเพราะไม่สะดวก ไม่มีเวลา หรือบางครั้งก็ไม่รู้ข่าว แต่ส่วนใหญ่แล้วชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือ เพราะทุกคนไม่ยอมให้ชุมชนของเราถูกมองว่าไม่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่วนรวม” (นางตีเมาะ (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2568)

“กะเป็นคนชุมชนเวลามีกิจกรรมอะไรแล้ว กะก็เข้าร่วมตลอดถึงจะไม่ใช้ของคนในชุมชนเองที่จัด กะเนี่ยชอบการทำกิจกรรม ชอบเวลาทำอะไรที่ทำชุมชนมีชื่อเสียง ก็เต็มใจมากคะ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บขยะ หรือ จะเป็นกิจกรรมเดิน-วิ่ง ที่เคยจัดขึ้นโดนเทศบาลที่เป็นผู้จัด เวลามีกิจการชาวบ้านหรือคนในชุมชนของเราบ่อยมาก ๆ ที่ไม่ให้ความร่วมมือ เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วทุกคนจะช่วยๆ กันอยู่แล้ว กิจกรรมที่เคยทำมันเหมาะกับชุมชน เช่น ทำให้คนรู้จักหมู่บ้านของเรามากขึ้น ได้รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวเขานางแก้ว ซึ่งมีแต่ผลดีให้กับเรา ยิ่งคนรู้จักเยอะ คนอื่นก็จะมาเที่ยวกันเยอะ แล้วคนในชุมชนก็จะมีรายได้ด้วย ส่วนมากแล้วทุกคนจะให้ความร่วมมือคะ” (นางมีเนาะ (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2568)

“ส่วนใหญ่แล้วเนี่ยะผมเองจะเข้าไปช่วย ในบางครั้งหรือบางกิจกรรม เพราะว่าผมเองเนี่ยะมีงานประจำอยู่แล้ว ถ้ากิจกรรมไหนที่ตรงกับวันทำงานก็ไม่ได้เข้าไป แต่วันที่ผมว่าง ผมจะเข้าร่วมตลอด ไม่ว่าจะเรื่องการทำความสะอาดในพื้นที่ท่องเที่ยวหรือเขานางแก้ว ผมก็จะช่วยอยู่ตลอดครับ

ส่วนตัวผม ผมคิดว่าชาวบ้านทุกคนให้ความร่วมมือมากเลยครับ 90% ได้ทุกคนร่วมมืออย่างเต็มใจ กิจกรรมต่างๆ ที่เคยทำส่วนมากทำได้จริงครับ ในมุมมองของผมมีบางครั้บสำหรับที่ไม่ว่างมาร่วมกิจกรรม” (นายกอเดร์ (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2568)

สรุปการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ พื้นที่เขานางแก้วมีหน่วยงานหลายภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาชุมชน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล

(อบต.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) โรงเรียน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กิจกรรมหลัก ได้แก่ การเก็บขยะ การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ OTOP ของชุมชน และกิจกรรมเดิน-วิ่งที่จัดโดยเทศบาล ชาวบ้านส่วนใหญ่ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ โดยประมาณร้อยละ 90 ของสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรม การมีส่วนร่วมดังกล่าวช่วยสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน ส่งเสริมการท่องเที่ยว และเพิ่มรายได้แก่คนในพื้นที่ แม้ว่าจะมีข้อจำกัดบางประการ เช่น เวลาหรือความสะดวก แต่กิจกรรมส่วนใหญ่สามารถดำเนินการได้จริงและเกิดผลเชิงบวกต่อชุมชนอย่างชัดเจน

4.2.4 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การตัดสินใจในบางครั้งชุมชนมีข้อเสนอแนะ และองค์การบริหารส่วนตำบลได้นำข้อเสนอเหล่านั้นไปปรับใช้จริง เช่น การจัดกิจกรรมทำความสะอาดพื้นที่ หรือการปรับปรุงเส้นทางขึ้นเขา มีความเห็นว่าควรมีการตัดสินใจร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้มีทรัพยากรและความรู้ด้านการบริหารจัดการ กับชาวบ้านที่เข้าใจปัญหาในพื้นที่ นอกจากนี้ ชุมชนยังต้องการให้มีโอกาสเข้าร่วมพูดคุยและเสนอความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากจะช่วยสร้างความรู้สึกว่าการตัดสินใจเป็นของชุมชนอย่างแท้จริง โดยภาพรวม ชุมชนพึงพอใจต่อโอกาสในการแสดงความคิดเห็น และเห็นว่าการนำข้อเสนอไปพิจารณาและใช้จริงจะช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติอย่างชัดเจน

คำดังกล่าวการสัมภาษณ์

“ก็มีบ้างครับ เพราะว่าบางครั้งก็จะมีข้อเสนอของ คนในชุมชน แล้วอบต. ก็จะไปปรับใช้จริง เช่นการจัดกิจกรรมทำความสะอาดในพื้นที่ หรือ การปรับปรุงเส้นทางขึ้นเขา” (นายสมัน (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2568)

“ผมคิดว่าควรการตัดสินใจร่วมกันเพราะเจ้าหน้าที่ที่มีทรัพยากรและความรู้ด้านการบริการจัดการชาวบ้านในพื้นที่และเข้าใจปัญหาจริงๆ” (นายมะลี (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2568)

“อยากให้มีบ่อย ๆ ครับเพราะว่าการได้เข้าร่วมพูดคุยหรือเสนอความคิดเห็นเนี่ยจะทำให้ชุมชนของเรามีส่วนร่วมจริงๆค่ะ” (นายกอเดร์ (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2568)

“สำหรับกะแล้วโดยรวมก็พอใจค่ะ เพราะว่าเรา รู้สึกว่ายังมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น และอยากให้มีการนำข้อเสนอของชุมชนไปพิจารณาและให้ใช้มากขึ้นจะทำให้ทุกคนรู้สึกว่าการตัดสินใจนั้นมันเป็นของชุมชนจริงๆ” (นางมีเนาะ (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2568)

สรุปการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมเสนอความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการพัฒนาพื้นที่ เช่น การจัดกิจกรรมทำความสะอาดและปรับปรุงเส้นทางขึ้นเขา การตัดสินใจมักเป็นความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้ด้านการบริหารจัดการและชาวบ้านที่เข้าใจปัญหาในพื้นที่ โดยภาพรวม ชุมชนพึงพอใจกับโอกาสในการมีส่วนร่วม และเห็นว่าการนำข้อเสนอของชุมชนไปพิจารณาและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จะช่วยสร้างความรู้สึกว่า การตัดสินใจเป็นของชุมชนจริง

4.2.5 การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์

ชาวบ้านในพื้นที่สะท้อนความคิดเห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เขานางแก้วส่งผลให้พื้นที่มีความคึกคักและมีชีวิตชีวามากขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนบางส่วนได้รับประโยชน์จากการค้าขาย เช่น การจำหน่ายอาหารในช่วงเช้า การขายของที่ระลึกและของชำ ซึ่งช่วยสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้แก่ครัวเรือน อีกทั้งยังส่งผลให้พื้นที่รอบเขามีความสะอาดและสิ่งแวดล้อมได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากชาวบ้านที่เข้ามาค้าขายมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดไปด้วย นอกจากนี้ ชุมชนยังได้มีการจัดตั้งตลาดนัดเพื่อจำหน่ายสินค้าโอท็อปและให้บริการเช่าเต็นท์แก่นักท่องเที่ยว รายได้ที่เกิดขึ้นจะถูกนำมาเฉลี่ยและจัดสรรเข้าสู่กองกลาง เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือสนับสนุนกิจกรรมในอนาคต แม้จะไม่ได้กระจายรายได้ไปยังทุกครัวเรือนโดยตรง แต่เป็นการร่วมมือกันของชาวบ้านเพื่อสร้างชื่อเสียงและความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ประโยชน์ที่ชุมชนคาดหวังเพิ่มเติมคือการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องของประชาชนในพื้นที่ ควบคู่กับการสนับสนุนจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็ง ความสุข และความยั่งยืนของชุมชนในระยะยาว โดยภาพรวม ชุมชนมีความพึงพอใจเนื่องจากการฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น ควบคู่กับสิ่งแวดล้อมที่สวยงามและช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนเขานางแก้วมากยิ่งขึ้น

คำดังกล่าวการสัมภาษณ์

“สำหรับกะแล้วก็ถือว่ามีประโยชน์ค่ะ เพราะว่าสถานที่ท่องเที่ยวเราเริ่มมีนักท่องเที่ยวเข้ามา ตอนที่เขานางแก้วยังเปิดบริการ ทำให้บรรยากาศในพื้นที่คึกคักและมีชีวิตชีวาขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านสิ่งแวดล้อม” (นางปียา (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2568)

“ส่วนตัวก็ได้รับประโยชน์ค่ะเพราะว่ากะได้ขายแกงในตอนเช้า ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว มาซื้อของ ซึ่งคนในชุมชนบางส่วนหรือบางกลุ่มได้ขายของที่ระลึกหรือขายของชำ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และทำให้พื้นที่รอบเขาก็สะอาดขึ้นและสิ่งแวดล้อมดูแลดีขึ้น เนื่องจากมีคนในชุมชนมาขายของและได้มาดูแลความสะอาดด้วย” (นายแอ (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2568)

“ก่อนอื่นจะต้องบอกก่อนว่าเค้าของเราจะมีการเปิดตลาดนัด ซึ่งได้มีการขายสินค้าโอท็อปของในชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเนี่ยมาซื้อสินค้าของเรา หรือนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวมาบริการเช่าเต็นท์ และ ในส่วนเงินที่ได้มาในแต่ละวัน เราจะเฉลี่ยและกระจายให้กับส่วนกลางและเก็บไว้เพื่อเกิดปัญหาตามจำเป็น ทางเราไม่ได้กระจายให้ทุกบ้านเพราะส่วนมากแล้วเนี่ยชาวบ้านที่นี่เค้าจะช่วยกันร่วมมือเพื่อที่จะทำให้ชุมชนของเรามีชื่อเสียง” (นางเจะห์ (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2568)

“ประโยชน์ที่จะอยากได้มากที่สุดก็คือการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและการส่งเสริมของ องค์กร ต่างๆ เพื่อที่จะมาปรับปรุงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของเราให้ดีขึ้นกว่าเดิมและถ้าทุกคนร่วมมือกันจะทำให้ชุมชนของเราเข้มแข็งและมีความสุขมากขึ้น” (นายเซะ (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2568)

“โดยรวมแล้วพอใจเพราะว่าถ้าเขามีการฟื้นฟู คนในชุมชนจะมีทั้งรายได้เพิ่มขึ้น และสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม และจะทำให้เขานางแก้วของเรามีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น” (นางปียา (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2568)

สรุปการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เขานางแก้วสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนอย่างชัดเจน ทั้งด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านบางส่วนสามารถสร้างรายได้จากการจำหน่ายอาหาร สินค้าโอท็อป ของที่ระลึก และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ขณะเดียวกันยังมีการจัดตลาดนัดและระบบการจัดสรรรายได้เข้าสู่กองกลางเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันในชุมชน ส่งผลให้พื้นที่มีบรรยากาศคึกคัก สิ่งแวดล้อมได้รับการดูแล และสร้างชื่อเสียงให้แก่ชุมชน โดยประชาชนคาดหวังให้มีการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น โดยภาพรวมชุมชนมีความพึงพอใจ เนื่องจากการฟื้นฟูการท่องเที่ยวทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ควบคู่กับสิ่งแวดล้อมที่สวยงามและการดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ในการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวของเขานางแก้วโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วน ตำบลลำใหม่ในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้วในพื้นที่ตำบลลำใหม่ 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวของนางแก้วในพื้นที่ตำบลลำใหม่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วน ตำบลลำใหม่ในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้วในพื้นที่ตำบลลำใหม่ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. บทบาทการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเขานางแก้ว โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืน บทบาทหลักครอบคลุมการจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การดูแลความสะอาด ความปลอดภัย รวมถึงการส่งเสริมกิจกรรมและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น หัวใจหลักของการพัฒนาคือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นเสน่ห์หลักของพื้นที่ หากสามารถรักษาไว้ได้ ย่อมส่งผลต่อการสร้างรายได้และการสืบสานวัฒนธรรมโดยตรง อีกทั้ง อบต. ยังเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุม แสดงความคิดเห็น และลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้การพัฒนาสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอว่าควรเพิ่มบทบาทชุมชนในการคิด วางแผน และตัดสินใจมากขึ้น เนื่องจากคนในพื้นที่มีความรู้และความเข้าใจพื้นที่ดีที่สุด

2. บทบาทการเสริมสร้างแหล่งท่องเที่ยว

องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่มีการฟื้นฟูและส่งเสริมการท่องเที่ยวเขานางแก้วทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การปรับปรุงเส้นทาง ป้ายบอกทาง จุดพักผ่อน และสิ่งอำนวยความสะดวก ควบคู่กับการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านกิจกรรมทำความสะอาด การรณรงค์สิ่งแวดล้อม และการฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่น รวมทั้งจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสนับสนุนสินค้า Otop แม้

การสนับสนุนยังไม่ครอบคลุมทุกด้าน แต่ องค์การบริหารส่วนตำบล เน้นการรับฟังความคิดเห็นชุมชน และพัฒนาต่อเนื่อง โดยเห็นว่าความร่วมมือของทุกฝ่ายและการรักษาความเป็นธรรมชาติเป็นหัวใจ สำคัญ ในอนาคตควรเสริมโครงสร้างพื้นฐานและกิจกรรมที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตกับวัฒนธรรม เพื่อสร้างเสน่ห์และรายได้ที่ยั่งยืน

3. บทบาทการสร้างงานและการสร้างรายได้ให้กับชุมชนและประชาชน

องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ได้ดำเนินโครงการฟื้นฟูและส่งเสริมการท่องเที่ยวเขานางแก้วอย่างต่อเนื่อง ทั้งการปรับปรุงเส้นทาง ป้ายแนะนำ จุดพักผ่อน และการจัดกิจกรรมกับชุมชน เช่น การทำความสะอาด การรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อม และการอบรมผู้นำท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังร่วมมือกับหน่วยงานระดับอำเภอและจังหวัดในการจัดงานประเพณีและสินค้าโอท็อปเพื่อสร้างรายได้และดึงดูดนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนยังมีข้อจำกัดจากงบประมาณและเวลา ทำให้ไม่ครอบคลุมทุกความต้องการของชุมชน แม้องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่จะพยายามเปิดรับความคิดเห็นและนำมาปรับใช้ในแผนงานก็ตาม ในอนาคตควรเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพิ่มเติม เช่น ถนน ทางเดินขึ้นเขา ระบบไฟฟ้าและน้ำ รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยผู้ให้ข้อมูลย้ำว่าความยั่งยืนของการท่องเที่ยวต้องอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วน ควบคู่ไปกับการรักษาความสะอาด ความเป็นธรรมชาติ และเสน่ห์ทางวัฒนธรรมของพื้นที่

4. บทบาทการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้มีคุณภาพและยั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเขานางแก้ว ทั้งด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย และการประชาสัมพันธ์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประทับใจธรรมชาติและความเป็นมิตรของชุมชน แต่ยังคงยกระดับมาตรฐานการบริการ การจัดการสิ่งแวดล้อม และการประชาสัมพันธ์ ควบคู่กับการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวและการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างสมดุลระหว่างวิถีชุมชนกับมาตรฐานสากล อันจะนำไปสู่การสร้างความประทับใจและการกลับมาเยือนซ้ำอย่างยั่งยืน

5. บทบาทการพัฒนาศักยภาพประชาชนในท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่มีการจัดอบรมต่อเนื่องด้านการบริการนักท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อเสริมศักยภาพคนในชุมชน แม้จะมีพื้นฐานความสามารถอยู่บ้าง แต่ยังคงพัฒนามาตรฐานการบริการ ทักษะภาษา การจัดการพื้นที่ และความรู้ด้านการท่องเที่ยวสมัยใหม่ โดยให้ความสำคัญลำดับแรกกับการบริการ ตามด้วยทักษะภาษาและการจัดการสิ่งแวดล้อม พร้อมสนับสนุนคนรุ่นใหม่ใช้เทคโนโลยี และสื่อดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์ การพัฒนาคนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมการบริหารจัดการ การตลาดออนไลน์ การดูแลสิ่งแวดล้อม และการเสริมทักษะภาษา เพื่อสร้างการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

6. บทบาทการสร้างและพัฒนาการให้บริการการท่องเที่ยวชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลลำไใหม่มีบทบาทในการดูแลและพัฒนาพื้นที่เขานางแก้ว โดยเน้นด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย และการประชาสัมพันธ์ ปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีความประทับใจต่อธรรมชาติและความเป็นกันเองของชุมชน แต่อีกด้านหนึ่งยังควรพัฒนามาตรฐานการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก และการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อยกระดับประสบการณ์และเพิ่มระยะเวลาการท่องเที่ยว ขณะเดียวกัน การประชาสัมพันธ์จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลลำไใหม่มุ่งเน้นการให้บริการที่อบอุ่นตามวิถีชุมชน ควบคู่กับมาตรฐานที่สร้างความมั่นใจ เพื่อกกระตุ้นการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ที่ 2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวของนางแก้วในพื้นที่ตำบลลำไใหม่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการประชุม

ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเขานางแก้ว ทั้งการประชุมเรื่องผลิตภัณฑ์โอท็อปและกิจกรรมพัฒนาพื้นที่ โดยมีแกนนำ ผู้นำชุมชน และผู้นำศาสนาเข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ชุมชนมีความเข้าใจในแนวทางการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้มีประสบการณ์ตรง เช่น ผู้ค้าบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อสะท้อนมุมมองของคนในพื้นที่

2. การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา

เมื่อเกิดปัญหาในพื้นที่เขานางแก้ว ชุมชนจะเป็นผู้ดูแลและประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยปัญหาเล็กน้อยสามารถแก้ไขร่วมกันได้ แต่หากเป็นเรื่องใหญ่จะมีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น เช่น การจัดหาห่วงยางหรือเวรยามเตือนภัย แม้ไม่เคยเกิดเหตุร้ายแรง แต่ยังคงมีความกังวลเรื่องพฤติกรรมวัยรุ่น ปัญหาหลักคือการจัดการน้ำที่ยังไม่เพียงพอ ขณะที่ไฟฟ้าเริ่มใช้พลังงานแสงอาทิตย์และมีแนวโน้มพัฒนาเต็มรูปแบบในอนาคต ด้านการจัดการพื้นที่มีการเก็บค่าบริการฝากรถและค่าเช่าเต็นท์ ซึ่งกลายเป็นรายได้สำคัญของชุมชน

3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร

พื้นที่เขานางแก้วมีหลายหน่วยงานร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนาชุมชน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด โรงเรียน และอาสาสมัคร โดยจัดกิจกรรมเก็บขยะ และเดิน-วิ่ง ชาวบ้านราว 90% เข้าร่วมอย่างเต็มที่ ทำให้ชุมชนมีชื่อเสียง รายได้เพิ่ม และการท่องเที่ยวเติบโต แม้มีข้อจำกัดด้านเวลา แต่กิจกรรมส่วนใหญ่ดำเนินได้จริงและเกิดผลเชิงบวกต่อพื้นที่

4. การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ ทั้งการเสนอความคิดเห็นและเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การทำความสะอาดและปรับปรุงเส้นทาง โดยมีการตัดสินใจร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และชาวบ้าน ทำให้ชุมชนรู้สึกพึงพอใจ และเห็นว่าการพัฒนาเป็นของชุมชนจริง หากมีการนำข้อเสนอไปดำเนินการอย่างต่อเนื่องจะยิ่งสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือที่ยั่งยืน

5.การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์

การพัฒนาการท่องเที่ยวเขานางแก้วสร้างประโยชน์ต่อชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านมีรายได้จากการจำหน่ายอาหาร สินค้าโอท็อป ของที่ระลึก และการให้บริการนักท่องเที่ยว พร้อมมีตลาดนัดและระบบจัดสรรรายได้เข้ากองกลางเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน ทำให้พื้นที่คึกคัก สิ่งแวดล้อมได้รับการดูแล และชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่พึงพอใจและต้องการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ในการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้วโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านปอเยาะ ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ (อบต.) มีบทบาทสำคัญและหลากหลายด้านในการฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้วให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสัญญา เคนาภูมิ (2557) และสอดคล้องกับแนวคิดศิริชัย กาญจนวาสี (2547) โดยสามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 5.2.1 เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วน ตำบลลำใหม่ในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้วในพื้นที่ตำบลลำใหม่ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. บทบาทด้านการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวชุมชน อบต.ลำใหม่มีบทบาทในฐานะ “ผู้นำเชิงนโยบาย” ที่ทำหน้าที่กำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างภาครัฐกับชุมชน ทั้งนี้ อบต.ลำใหม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมและเสนอความคิดเห็น ซึ่งสะท้อนถึงแนวทางของ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Participation Theory) ที่เน้นให้ชุมชนมีบทบาทในการตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดเรื่องระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ควรได้รับการส่งเสริมให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มาจากฐานรากของชุมชนจริง ๆ
2. บทบาทด้านการเสริมสร้างและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การดำเนินงานของอบต.ลำใหม่สอดคล้องกับหลักการ “พัฒนาแบบมีส่วนร่วม” โดยมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ป้ายบอกทาง จุดพักผ่อน และจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เช่น การรณรงค์รักษาความสะอาด การอบรมผู้นำท้องถิ่น และ

การจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงทั้งสิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน และการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น เพื่อสร้างความยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

3. บทบาทด้านการสร้างงานและรายได้แก่ชุมชน อบต.ลำใหม่ได้พยายามสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ ผ่านการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดงานประเพณี และการสนับสนุนสินค้า OTOP ซึ่งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน ที่ระบุว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) เป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานยังมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณและการบริหารเวลา ซึ่งจำเป็นต้องมีการสนับสนุนเพิ่มเติมจากหน่วยงานระดับสูง

4. บทบาทด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและยั่งยืน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของอบต. มุ่งเน้นการรักษาความสมดุลระหว่าง “มาตรฐานการท่องเที่ยว” กับ “อัตลักษณ์ท้องถิ่น” ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวและส่งเสริมการกลับมาเยือนซ้ำ เสนอว่าคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวต้องอาศัยการจัดการสิ่งแวดล้อม การบริการ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวควบคู่กันไป

5. บทบาทด้านการพัฒนาศักยภาพประชาชนในท้องถิ่น อบต.ลำใหม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ผ่านการอบรมทักษะการบริการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์ “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์” คือรากฐานสำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เนื่องจากคนในพื้นที่เป็นผู้ดูแลและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยตรง อย่างไรก็ตาม ควรส่งเสริมต่อเนื่องในด้านภาษา การบริหารจัดการ และการตลาดออนไลน์เพื่อยกระดับศักยภาพให้ครบวงจร

6. บทบาทด้านการให้บริการการท่องเที่ยวชุมชน ในด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว อบต.ลำใหม่เน้นความเป็นมิตรและอบอุ่นตามวิถีชุมชน ซึ่งสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว แต่ยังคงพัฒนาเรื่องมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกและการประชาสัมพันธ์ให้ทันสมัยมากขึ้น เพื่อให้สามารถแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้

วัตถุประสงค์ที่ 2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวของนางแก้ว ในพื้นที่ตำบลลำใหม่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผลการศึกษาพบว่าชุมชนในพื้นที่ตำบลลำใหม่มีการมีส่วนร่วมในหลายมิติของการฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยวเขานางแก้ว ทั้งในด้านการประชุม การเสนอปัญหา การดำเนินกิจกรรม การตัดสินใจร่วม และการได้รับประโยชน์ ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการประชุม ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเข้าร่วมประชุมและวางแผนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างต่อเนื่อง ทั้งในเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์โอท็อปและกิจกรรมในพื้นที่ การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักรู้และความรับผิดชอบร่วมของชุมชนต่อทรัพยากรในท้องถิ่น เรื่อง “บันไดการมีส่วนร่วมของ

ประชาชน” ที่ชี้ว่าการมีส่วนร่วมในระดับการปรึกษาหารือและการร่วมวางแผนเป็นขั้นตอนสำคัญของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับและความร่วมมือจากคนในชุมชน

2. การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ผลการวิจัยชี้ว่าชุมชนมีความเข้มแข็งในการสื่อสารและประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อต้องเผชิญปัญหาในพื้นที่ เช่น การจัดการน้ำ การดูแลความปลอดภัย และการบริหารพื้นที่บริการนักท่องเที่ยว การเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขช่วยให้การจัดการท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นมากขึ้น

3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร การที่หน่วยงานภาครัฐและชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรม เช่น การเก็บขยะและการเดิน-วิ่งเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือระหว่างหลายภาคส่วน โดยชาวบ้านส่วนใหญ่เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกับประชาชน และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว

4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหา ชุมชนมีบทบาทในการเสนอความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในการพัฒนาพื้นที่ เช่น การปรับปรุงเส้นทางและจัดการความสะอาด ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ (Sense of Ownership) และความพึงพอใจต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

5. การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้วก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนในหลายด้าน ทั้งรายได้จากการจำหน่ายสินค้า การบริการนักท่องเที่ยว และการพัฒนาตลาดนัดท้องถิ่น ซึ่งสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากและส่งเสริมการดูแลสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการ กำหนดนโยบายและวางแผนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อันจะช่วยยกระดับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

2. ชุมชนในพื้นที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการ ส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว ทั้งในด้านการวางแผน การดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน และสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันต่อแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ หรือภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในการฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการดำเนินงานและหาความ

ร่วมมือที่เหมาะสมกับองค์การบริหารส่วนตำบลลำไ้มในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. ควรศึกษารูปแบบและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในเชิงลึกมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงแนวทางในการสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการฟื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

กมลชนก จันทร์เกตุ. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนเกาะยอ จังหวัดสงขลา. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กนกอร รัตนอุดมสวัสดิ์. (2545). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวสามเหลี่ยมทองคำอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. เชียงใหม่: การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

คชา สอทอง. (2567). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2566–2570 กับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 11(2), 12–20.

กัลยา ตากุล. (2550). การศึกษาการจัดการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดและกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3: กรณีศึกษาโรงเรียนวชิราวุธวิทยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชุมชนบ้านปอเวยะ & ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 ต.ลำใหม่. (2568). การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว. สื่อสิ่งพิมพ์ท้องถิ่นจังหวัดยะลา.

เชิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). ชุมชนเข้มแข็ง: กลไกขับเคลื่อนสู่การท่องเที่ยวยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.

ธนาคารกรุงเทพ. (2566). BCG Model สู่ BCG Tourism แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไทย ส่วนผสมความยั่งยืน.

<https://www.bangkokbanksme.com/en/23-2up-bcg-model-to-bcg-tourism>

ธนาภรณ์ เมทนีสุดดี. (2543). ลักษณะและแนวทางของการมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.

ทิพย์วัลย์ สีจันทร์. (2549). การคิดและการตัดสินใจ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ทศนา แคมมณี. (2548). ศาสตร์การสอน (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์จำกัด.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2543). การปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

นิคม ผัดแสน. (2540). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาต่อการพัฒนาการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนอนุตรศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิคม ผัดแสน. (2540). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.

นภัก วัฒนกุล. (2545). ความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว: กรณีเวียงท่ากานลำบอบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่.

พีระ พรนวม. (2544). ศรีทธาต่อหลักการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน (วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พีระ พรนวม. (2544). แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.

มณฑล จันทร์แจ่มใส. (2551). การมีส่วนร่วมของบุคคลต่อโครงการชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2558). รูปแบบและโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบกับเวียดนาม.

ปพน บุขยมมาลย์, & คณะ. (2562). หลักการจัดการการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคม. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

เปลว ปุริสาร. (2543). การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ (ปริญญาโท กศ.ม. ปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประชุม สุวัตติ. (2551). เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของบุคคล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.

สัญญา เคนาภูมิ. (2557). การส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: การสังเคราะห์เชิงเหตุผลเพื่อสร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.

สุกัญญา ศรีสาคร. (2547). การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแก้ปัญหาอนาคต (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., หลักสูตรและการนิเทศ). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เสาวลักษณ์ สมสุข. (2549). ทูทางสังคมและวัฒนธรรมฐานรากสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. วารสารการพัฒนาชุมชน.

เสาวลักษณ์ สมสุข. (2549). การฟื้นฟูชุมชน: ยุทธศาสตร์การลงทุนในสังคม กรณีศึกษาตำบลต้นแบบ อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี. วารสารพัฒนาสังคม.

วรรณิ สิ้นสุภรัตน์, & คณะ. (2558). การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก จ.ราชบุรี. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.

สุจิน ชุนปักชี. (2555). การอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันพระปกเกล้า. (2550). เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง การขับเคลื่อนรัฐธรรมนูญ 50 สู่การปฏิบัติ: กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่น. วันที่ 11-13 ธันวาคม พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.

อัจฉรา จันทา. (2549). การศึกษาผลการเรียนรู้ และความสามารถในการแก้ปัญหาโดยการจัดการเรียนรู้แบบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., การสอนสังคม). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). รายงานการวิจัย การศึกษาวิธีการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี.

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2560). การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism). สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2567, จาก http://110.78.114.133/sec39/e-loader/data/P1L5f_IAN52347ThuJan2017.pdf

องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา. (2565). รายงานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). การมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กร: รูปแบบและปัจจัยที่มีอิทธิพล.

กรมการท่องเที่ยว. (2564). รายงานยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กรมการท่องเที่ยว.

บุคลากรกรม

1. นายเกษม สุแนแหวอ (ผู้ให้สัมภาษณ์) นูรีซัน ตือราแม (ผู้สัมภาษณ์) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา วันที่ 17 กันยายน 2568
2. นายสุไลมาน สุแนแหวอ (ผู้ให้สัมภาษณ์) นูรีโอมิน อาแหว (ผู้สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา วันที่ 13 กันยายน 2568
3. นายอัยมาน ยามา (ผู้ให้สัมภาษณ์) นูรีซีลา สะนอ (ผู้สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา วันที่ 13 กันยายน 2568
4. นางสาวสาปูเร๊ะ ตือรานิง (ผู้ให้สัมภาษณ์) นูรีซัน ตือราแม (ผู้สัมภาษณ์) ประชาชน ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา วันที่ 13 กันยายน 2568
5. นางสาวรอฮะนี สะมะแอะปูเต๊ะ (ผู้ให้สัมภาษณ์) นูรีโอมิน อาแหว (ผู้สัมภาษณ์) ประชาชน ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา วันที่ 13 กันยายน 2568
6. นายบือราเฮง สาและ (ผู้สัมภาษณ์) นูรีซีลา สะนอ (ผู้สัมภาษณ์) ประชาชน ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา วันที่ 10 กันยายน 2568
7. นายสมศักดิ์ ชูเพชร (ผู้ให้สัมภาษณ์) นูรีซัน ตือราแม (ผู้สัมภาษณ์) ประชาชน ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา วันที่ 13 กันยายน 2568
8. นายอนัน แมเราะ (ผู้ให้สัมภาษณ์) นูรีโอมิน อาแหว (ผู้สัมภาษณ์) ประชาชน ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา วันที่ 17 กันยายน 2568
9. นายกอเซ็ง วาแม (ผู้ให้สัมภาษณ์) นูรีซีลา สะนอ (ผู้สัมภาษณ์) ประชาชน ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา วันที่ 13 กันยายน 2568
10. นายอลีฟ บากา (ผู้ให้สัมภาษณ์) นูรีซัน ตือราแม (ผู้สัมภาษณ์) ประชาชน ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา วันที่ 10 กันยายน 2568
11. นายนิเซะ บาดา (ผู้ให้สัมภาษณ์) นูรีโอมิน อาแหว (ผู้สัมภาษณ์) ประชาชน ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา วันที่ 10 กันยายน 2568
12. นายฮาซัน สาและ (ผู้ให้สัมภาษณ์) นูรีซีลา สะนอ (ผู้สัมภาษณ์) ประชาชน ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา วันที่ 13 กันยายน 2568

- 13.นางสาวนุรีชา อาบุญแม่ (ผู้ให้สัมภาษณ์) นุรีชัน ตีอราแม (ผู้สัมภาษณ์) ประชาชน ตำบลลำใหม่ อำเภอมือง จังหวัดยะลา วันที่ 13 กันยายน 2568
- 14.นางสาวนัตถยา บุญสง (ผู้ให้สัมภาษณ์) นุรไอมิน อาแวง (ผู้สัมภาษณ์) ประชาชน ตำบลลำใหม่ อำเภอมือง จังหวัดยะลา วันที่ 17 กันยายน 2568
- 15.นางอามีเนาะ สาคิ (ผู้ให้สัมภาษณ์) นุรชีลา สะนอ (ผู้สัมภาษณ์) ประชาชน ตำบลลำใหม่ อำเภอมือง จังหวัดยะลา วันที่ 10 กันยายน 2568
- 16.นางสาวมารีแย ดามิ (ผู้ให้สัมภาษณ์) นุรีชัน ตีอราแม (ผู้สัมภาษณ์) ประชาชน ตำบลลำใหม่ อำเภอมือง จังหวัดยะลา วันที่ 13 กันยายน 2568
- 17.นางสาวสุนิตา สมาน (ผู้ให้สัมภาษณ์) นุรไอมิน อาแวง (ผู้สัมภาษณ์) ประชาชน ตำบลลำใหม่ อำเภอมือง จังหวัดยะลา วันที่ 10 กันยายน 2568
- 18.นางอาซีเซาะห์ มุเล็ง (ผู้ให้สัมภาษณ์) นุรชีลา สะนอ (ผู้สัมภาษณ์) ประชาชน ตำบลลำใหม่ อำเภอมือง จังหวัดยะลา วันที่ 13 กันยายน 2568
- 19.นางชากียะห์ มาหะมิ (ผู้ให้สัมภาษณ์) นุรีชัน ตีอราแม (ผู้สัมภาษณ์) ประชาชน ตำบลลำใหม่ อำเภอมือง จังหวัดยะลา วันที่ 10 กันยายน 2568

ภาพผนวก

ภาพผนวก ก. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำวิจัยรัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชน เรื่อง แนวทางการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้วโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วน ตำบลลำใหม่ กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ของนักศึกษาปริญญาตรีหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จัดทำมาเพื่อรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อหัวข้อพิเศษ เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วน ตำบลลำใหม่ในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้วในพื้นที่ตำบลลำใหม่

1. ชื่อ.....
นามสกุล.....
2. เพศ (....) หญิง (....) ชาย
3. อายุ : .....ปี
4. อาชีพ : ..... ตำแหน่ง : .....
5. ที่อยู่ : ..... หมู่ .....ตำบล ..... อำเภอ ..... จังหวัด .....
6. สถานที่สัมภาษณ์ ..... วันและเวลา .....

แบบสัมภาษณ์วิจัย

หัวข้อ 1: บทบาทการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวชุมชน

1. ท่านมองว่าองค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่มีบทบาทอย่างไรในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวของเขานางแก้ว?
2. ท่านคิดว่าการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวควรเน้นเรื่องใดมากที่สุด เช่น การอนุรักษ์ การสร้างรายได้ หรือการส่งเสริมวัฒนธรรม?
3. อปต. มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวหรือไม่อย่างไร?
4. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไรต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว?

หัวข้อ 2: บทบาทการเสริมสร้างแหล่งท่องเที่ยว

1. อปต. ได้มีโครงการหรือกิจกรรมใดที่ช่วยส่งเสริมและเสริมสร้างความน่าสนใจของเขานางแก้วบ้าง?

2. ท่านเห็นว่าการสนับสนุนดังกล่าวเพียงพอและตรงกับความต้องการของชุมชนหรือไม่?
3. ในมุมมองของท่าน ปัจจัยใดที่สำคัญต่อการเสริมสร้างแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่นี้?
4. ท่านคิดว่า อบต. ควรเพิ่มเติมหรือปรับปรุงการสนับสนุนในด้านใดบ้างเพื่อให้เขานางแก้วน่าสนใจมากขึ้น?
5. ท่านอยากเห็นการพัฒนาหรือกิจกรรมใดที่จะช่วยสร้างเสน่ห์ให้เขานางแก้วมากขึ้น?

หัวข้อ 3: บทบาทการสร้างงานและการสร้างรายได้ให้กับชุมชนและประชาชน

1. ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวที่เขานางแก้วมีส่วนช่วยสร้างงานหรือสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนมากน้อยเพียงใด?
2. อบต. มีบทบาทหรือโครงการใดที่ช่วยส่งเสริมอาชีพจากการท่องเที่ยวบ้าง?
3. ท่านมองว่าการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นธรรมและทั่วถึงกับคนในชุมชนหรือไม่?
4. ท่านอยากเห็นการสนับสนุนรูปแบบใดที่จะช่วยให้คนในชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้น?
5. ท่านคิดว่าในอนาคต การท่องเที่ยวเขานางแก้วสามารถพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งรายได้หลักของชุมชนได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

หัวข้อ 4: บทบาทการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้มีคุณภาพและยั่งยืน

1. ในมุมมองของท่าน อบต. มีบทบาทอย่างไรในการดูแลและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน?
2. ท่านคิดว่ามีปัญหาใดบ้างที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวที่เขานางแก้ว?
3. อบต. มีการทำงานร่วมกับประชาชนหรือหน่วยงานอื่นเพื่อรักษาความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่?
4. ท่านเห็นว่าควรมีมาตรการใดเพื่อป้องกันผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมหรือสังคมจากการท่องเที่ยว?
5. ท่านอยากเห็นการพัฒนาในรูปแบบใดที่จะช่วยทำให้เขานางแก้วเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในระยะยาว?

หัวข้อ 5: บทบาทการพัฒนาศักยภาพประชาชนในท้องถิ่น

1. อบต. มีการจัดอบรมหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการท่องเที่ยวให้แก่คนในชุมชนหรือไม่?
2. ท่านคิดว่าคนในชุมชนมีศักยภาพเพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยวหรือยัง?
3. การพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนควรเน้นไปที่ด้านใด เช่น ภาษา การบริการ หรือการจัดการสิ่งแวดล้อม?
4. อบต. เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่?

5. ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรในการพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้สามารถใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่?

หัวข้อ 6: บทบาทการสร้างและพัฒนาการให้บริการการท่องเที่ยวชุมชน

1. ท่านคิดว่า อบต. มีบทบาทอย่างไรในการจัดการและพัฒนาบริการสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย หรือการประชาสัมพันธ์?
2. ท่านพอใจกับคุณภาพการบริการที่นักท่องเที่ยวได้รับในปัจจุบันหรือไม่?
3. ท่านคิดว่าควรมีการพัฒนาหรือเพิ่มเติมบริการในด้านใดบ้างเพื่อให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว?
4. อบต. มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้วอย่างเพียงพอหรือไม่?
5. ท่านอยากเห็นรูปแบบการบริการหรือการต้อนรับนักท่องเที่ยวในอนาคตเป็นอย่างไร?

ส่วนที่ 2 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อหัวข้อพิเศษ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวของนางแก้วในพื้นที่ตำบลลำใหม่

1. ชื่อ.....
นามสกุล.....
2. เพศ (....) หญิง (....) ชาย
3. อายุ : .....ปี
4. อาชีพ : .....
ตำแหน่ง.....
5. ที่อยู่ : ..... หมู่ ..... ตำบล ..... อำเภอ ..... จังหวัด .....
6. สถานที่สัมภาษณ์ ..... วันและเวลา .....
1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเขานางแก้ว
  1. การมีส่วนร่วมในการประชุม
    - 1.1 พี่/น้องเคยไปเข้าประชุมเกี่ยวกับเขานางแก้วบ้างไหมครับ? อย่างไร
    - 1.2 เวลาเขาจัดประชุม เขาเชิญชวนชาวบ้านทั่วถึงกันไหมครับ?
    - 1.3 ตอนประชุม เขาเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้พูดแสดงความคิดเห็นไหมครับ?
    - 1.4 อยากให้มีการประชุมบ่อยแค่ไหนถึงจะเหมาะสมครับ?
  2. การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา
    - 2.1. เคยเล่า เคยบอกปัญหาเรื่องเขานางแก้วกับเจ้าหน้าที่หรือไม่ครับ?
    - 2.2. เวลามีปัญหา พี่/น้องบอกเจ้าหน้าที่ได้ง่ายไหมครับ หรือว่าลำบาก?
    - 2.3. ปัญหาที่บอกไป เขาเอาไปแก้จริง ๆ หรือเปล่าครับ?

- 2.4. ถ้าจะให้สะดวกขึ้น พี่/น้องอยากเสนอปัญหาผ่านช่องทางแบบไหน เช่น กล้องรับเรื่อง หรือพูดโดยตรง?
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ
- 3.1. เคยไปช่วยทำกิจกรรมฟื้นฟู เช่น เก็บขยะ ปลูกต้นไม้ ที่เขานางแก้วไหมครับ?
  - 3.2. ตอนมีกิจกรรม ชาวบ้านมาช่วยกันเยอะไหมครับ?
  - 3.3. กิจกรรมที่ทำ มันเหมาะกับชุมชนไหมครับ ทำได้จริงหรืออยากไป?
  - 3.4. มีอะไรที่ทำให้บางคนไม่ได้มาร่วม เช่น ไม้ว่าง ไม้รู้ข่าว หรืออย่างอื่นไหมครับ?
4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 4.1. เวลาเลือกแนวทางแก้ปัญหา ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมจริงไหมครับ?
  - 4.2. พี่/น้องเคยเสนอวิธีแก้ปัญหาแล้วเขาเอาไปใช้สำหรับบ้างไหมครับ?
  - 4.3. พี่/น้องคิดว่าควรให้ใครเป็นคนตัดสินใจมากที่สุด ระหว่างเจ้าหน้าที่กับชาวบ้าน?
  - 4.4. อยากให้เปิดเวทีให้ชาวบ้านช่วยตัดสินใจบ่อย ๆ ไหมครับ?
5. การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์
- 5.1. พี่/น้องคิดว่าการฟื้นฟูเขานางแก้ว ทำให้ชุมชนได้ประโยชน์ไหมครับ?
  - 5.2. ตัวพี่/น้องเอง เคยได้ประโยชน์อะไรบ้าง เช่น รายได้เพิ่ม หรือสิ่งแวดล้อมดีขึ้น?
  - 5.3. ประโยชน์ที่ได้ มันกระจายถึงทุกบ้าน ทุกคน หรือแค่บางกลุ่มครับ?
  - 5.4. ถ้าเลือกได้ อยากให้ชุมชนได้ประโยชน์แบบไหนมากที่สุดครับ?
  - 5.5. พี่/น้องพอใจกับสิ่งที่ได้จากการฟื้นฟูเขานางแก้วหรือยังครับ?

ภาพผนวก ข. ภาพกิจกรรมลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัยคนที่ 1

ชื่อ-นามสกุล : นางสาวนุรีชน ดือราแม

วัน/เดือน/ปีเกิด : 15 สิงหาคม 2545

ที่อยู่ : 24 หมู่ 3 ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ประวัติการศึกษา : ปัจจุบันกำลังศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่4 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ประวัติผู้วิจัยคนที่ 2

ชื่อ-นามสกุล : นางสาวนุรีไอมิน อาแว

วัน/เดือน/ปีเกิด : 20 ตุลาคม 2546

ที่อยู่ : 97 หมู่ 4 ตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

ประวัติการศึกษา : ปัจจุบันกำลังศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่4 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ประวัติผู้วิจัยคนที่ 3

ชื่อ-นามสกุล : นางสาวนุรีชีลา สะนอ

วัน/เดือน/ปีเกิด : 19 ตุลาคม 2546

ที่อยู่ : 46 หมู่ 4 ตำบลบาตง อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส

ประวัติการศึกษา : ปัจจุบันกำลังศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่4 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา